

REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancoate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukas Nachst.,
Nuz. Augenfeld & Emerio Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelt Nachst., Anton Oppelt.
In Budapesta: la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII. Erzsébet-körút).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o colonă 10
bani pentru o publicare. Pu-
blicări mai dese după tariful
și învoială. — RECLAME pe
pagina 3-a o serie 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

(Număr de Duminică 29.)

„GAZETA“ iese în de-gare și
Abonamente pentru Austro-Ungarie
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumeră la toată ofi-
cile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 30, etajul
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un esem-
pliar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 156. — Anul LXVII.

Brașov, Vineri 16 (29) Iulie.

1904.

Mijloce de trai și de câștig pentru popor, acasă.

Fără îndoială, că poporul nos-
tru, deși este destul de cumpătat și
de muncitor, totuși pe terenul social
și economic nu progresază cum ar
trebui, și față de nașterile cele mari,
ce se constată la el, în care întrece
pe națiunile conlocuitoare, progresul
material și economic abia se simte.
Suntem încă numai un popor de țe-
ranii agricultorilor, căci clasa noastră
mijlocie până acum puțin s'a putut
manifesta, ér cea înaltă ne lipsește
apropo cu totul. Ar trebui deci să
căutăm înainte de toate să consoli-
dăm cel puțin pătura țărănească, și
să o împingem tot mai tare pe ca-
lea culturii și a progresului. Cum
să o întărim și înstărim?

Clasa noastră medie conducătoare
a dus și duce până acum mai mult
o viață consumătoare, și pe terenul
economic încă n'a dat nici un semn
de inițiativă ori directivă clasei mun-
cătoare și în adevăr producătoare. De
eseșu, câți din fruntașii și condu-
cătorii poporului nostru s'au distins
și se disting până acum în cele eco-
nomice, bună-ora cei cu moșii mij-
locii și marii ca cultivatorii de frunte,
și producătorii de mână întâiu? Câți
din albastrime, dintre așa dăsa inte-
ligență, au întemeiat pe ale lor spese
usine și întreprinderi tehnice in-
dustriale-comerciale, fie cât de mo-
deste, începătoare chiar, ori întreprin-
deri economice, cari să vină și în
folosul săteanului simplu, ca să pótă
lua eseșu?! Noi nu cunoșcem
apropo nici una. Firmele advocaționale
de la orașe și sate, nu sunt încă
firme de producțiune.

Și decât se va continua cu in-
drumarea de până acum dată tineri-
mei noastre singur numai către ar-
tele și profesiunile liberale, vom
ajunge nu peste multă vreme acolo,
ca să-și aibă tot satul advocatul său
român, nu însă și cismarul, cojocar-
ul, rotarul, măsarul, ferarul, meca-
nicul, morarul și negustorul său. Și
decât se află și de acestia prin sa-
tele noastre, ei sunt și vor fi încă
multă vreme străini de nemul nos-
tru și spre paguba lui. Bani nos-
tri tot în mâni străine să trecă? Eseșu
putem lua și de la străini. Când
s'au întemeiat satele și coloniile de
Șvabi din Banat, s'a îngrijit ca fie-
care sat să fie dotat cu tot felul de
meserii și meseriași dintre Șvabi, cel
puțin din meseriile curente de prima
necesitate. Póte că ar fi bine să
imităm și noi acest eseșu, și să
punem în satele fruntașe și la poziții
centrale să ne formăm cât mai mulți
meseriași. Cu cât vor îmbrățișa mai
mulți dintre Români comerțul și
meseriile, cu atât mai mult va spori
avuția și bunăstarea materială și
economică a poporului nostru, și va
fi mai puțin espusă moșiora părin-
tăscă de a fi imbucătățită și ri-
sipită.

Trebuie să ținem sémă mai de-
parte și de faptul, că fabricile, și in-
dustriile mari și-au strămutat domi-

ciliul de la orașele strimte și intu-
necóse afară la țără și prin satele
atinse de căile ferate, acolo unde se
găsește materia primă în abundență
la fața locului, precum și combusti-
bil (lemn, cărbuni de ars) ieftin.
Pe lângă aceste căderile de apă
statornice, ca forță motrice, și brațe
numérose disponibile sunt tot atât
de avantajii cari vin în favorul in-
dustriei mari și mici, născând și tot
atâtea avantajii pentru dezvoltarea
industriei de casă locale.

Multe din satele noastre româ-
nesci mari și mici, cari au materii
prime pe hotarul lor în valoare de
milioane, au și căderi de apă și brațe
disponibile, suficiente capabile de
muncă statornică, ar trebui să caute
să atragă capitaluri și capitaliști fie
și străini, pentru punerea lor în va-
loré. Să se ferescă însă a nu da în
mod ușuratic avere a comunei ori
privată străinilor pe un preț de ris,
ci comuna să caute a se folosi cât
mai mult de ele, ca să fie un izvor
de câștig constant pentru comună și
locuitorii. Punerea materiei prime în
valore și exploatare pentru un timp
restrins de 10—15—10 ani cu capi-
tal străin și prin străini, nu este încă
nici o pierdere națională, căci tot
iese un folos pentru comună și par-
ticulari, și e mai bine decât a le țe-
né ca comori ascunse.

Capitaluri proprii pentru atari in-
treprinderi mari și riscate nouă ne
lipsește, și ne lipsesc și lucrătorii
tehnici încercați și pe cari trebuie
să ni-i formăm d'aci încolo. Pentru
riscul mai mare, trebuie să aducem
și noi ore-cari jertfe în favorul cel-
or ce muncesc și ne deschid drumul
și ochii. Dér în schimb putem să
dobândim multe avantajii cu privire
la sistemizarea angajării brațelor de
muncă, ca noua întreprindere să se
folosească numai de brațele existente
în comună, ori în comunele înveci-
nate, într'un anumit procent, și chiar
în posturile mai importante — pre-
cum șefii de echipe, conducătorii de
lucrări, contabilii, cassierii, să fie așe-
dați Români.

Băncile noastre încă ar trebui
să sprijinescă și ele atari întreprin-
deri și să participe cu ceva capital la
ele, ca să-și asigure influența în con-
ducerea lor, și unde rentabilitatea
este dovedită, lucrătorii sunt formați,
debușul deschis și posibilitatea de
perdere mai mică, să le pótă lua
eventual singure în antreprisă, ori
să le comanditeze prin persoane anu-
mite.

Vie și străini între noi, căci
n'avem să ne temem de ei, decât
vom sci să ne ferim de ei și să va-
lorăm ce este propriu al nostru.

Apoi industria mare favorizează
în mii de chipuri industria mică ma-
nuală, meseriile, comerțul și agri-
cultura. Cu toate la olaltă dau pâne
și mijloce de existență la popor, nu
numai la muncitorime, ci și la pă-
tura cultă — și angajează capitaluri
în mod activ, și astfel se face edu-
cațiunea și cultura unui popor.

Băncile noastre încă ar trebui să
sprijinescă cu tot adinsul tot felul

de întreprinderi particulare și sociale,
cari sunt menite să pună în valóre
și consumațiune bogățiile de tot felul
ale pământului nostru, cari ar pute
aduce folos nu numai exploatatorilor
șoi, ci și poporului muncitor, dând-
du-i ocupațiune și câștig la el acasă,
fie în sezonul mort (iernă), când nu
este ocupat cu agricultura, fie în
anul întreg la o sémă de omen și
familii numeroase pe basa împărțirii
muncei și a specializării.

Bunăstarea și avuția unui po-
por nu se numără și cântăresce nu
mai după numărul sufletelor, ci și
după aceea ce el produce și consu-
mă, după afacerile și capitalurile, ce
el învêrtesce pe an și un număr mai
mare de ani.

Și în privința acesta este un
râu pentru noi și pentru avuția nos-
tră națională, că încă n'am găsit
rostul și mijlocul, ca pe fiii famili-
lor cu dare de mână, după absolve-
rea a 3—4 clase gimnasiale său re-
ale, să-i ținem acasă și să-i ocupăm
productiv pe lângă părinții lor, ori
în legătură cu ocupațiunea acelor.
Și aceste ar trebui găsite, căci sunt
necesare, ca și ocupațiunile preotu-
lui, învățătorului și notarului satului;
dér pe când acestea tot mai mult
ajung sub ingerința directă a stăpâ-
nirii omul particular cu dare de
mână este independent de guvern și
de mersul politiceii militante a celor
de la putere și póte ca atare mai
bine esercita influența sa în cele so-
ciale, politice și economice, de cât
ori ce advocat, notar, primar, preot
și învățător.

Cu cât vom avé mai multe in-
treprinderi naționale particulare —
cu atât va fi mai bine de noi și va
spori avuția și bunăstarea națională.

Neașu.

Recolta.

Nu numai din rapórturile minis-
terului de agricultură și ale diare-
lor, ci și din informațiunile particulare,
ce le-am primit în timpul din urmă,
vedem cu durere, că recolta sémé-
năturilor de toamnă și primăvară nu
este de loc îmbucurătoare anul acesta.

Din comunicatul ce l'a publicat
de curând ministrul unguresc de ag-
ricultură asupra rezultatului de până
acum al secerișului, se vede, că re-
colta grâului în anul curent e soco-
tită cu 5—6 măji metrice de juger,
e mai mică cu $\frac{1}{5}$ parte decât anul
trecut și póte fi evaluată în total cu
vre-o 30 milioane măji metrite. Nu se
va pute esportata, deci, în srăinătate
decât o cantitate de grâu mult mai
mică decât în 1903 și pentru trebuin-
ța internă a consumatorilor va fi
necesitate de o cantitate mult mai
mare, deore-ce speciile celelalte de
cereale vor da anul acesta o mē-
sură mult mai mică, prin urmare
abia decât se va acoperi din ele can-
titatea de grâu, care până acum era
destinată pentru esport.

Vestea acesta e cât se póte de
tristă, căci într'o țără care nu dis-
pune de prisos de capitaluri, n'are

comerciu estins universal, nici indus-
trie mare, totă bogăția se reduce la
produsele pământului și toate inte-
resele ei mari și mici: terna exclusiv
de la întrebarea: cum e recolta? De
la pământ și de la produsele lui
aterna traiul tuturor cetățenilor unei
astfel de țări; de la bunăstarea și
prosperarea agriculturii aterna bi-
nele și fericirea celorlalți muritori,
— căci prin darea ce o plătesce
agricultorul se susține școla și das-
cálul ei; din punga lui trăsese comer-
ciantul și industriașul; pe umărul
agricultorului și din sudorea feții lui
stăpânesc miniștri, se fabrică baio-
netele și tunurile și se susține întreg
legionul pe slujbași mari și mici de
sus până jos.

Este, deci, foarte apropié de min-
tea omului, decât vom spune, că
temerile de urmările recoltei slabe
din est-an turbură încă de pe acum
liniștea tuturor deopotrivă: și toți
se întreabă, din ce se vor acoperi
atâtea lipsuri și necasuri?

Mult mai rău stau lucrurile în
ce privese recolta nutrețurilor natu-
rale și măestrite. În săptămânile
din urmă seceta a părjolit par'că
terenurile de pășunat și fenațele, ri-
turile și trifoiștele. Căldurile mari și
seceta prea îndelungată a luat biți-
lor economi până și speranța de a-
se rebonifica de pagubele de până
acum prin séménături nouă de plante.
Lipsa de plóie a făcut, ca nici un fel
de vegetație să nu dea înainte, —
din care causă sunt foarte esplicabile
grijile economilor și îndemnul ce
se dá chiar din partea ministerului
de agricultură cu privire la econo-
misirea nutrețului și la câștigarea lui
de cu bună vreme pentru érnă.

Păpușoiul (cucuruzul) e compro-
mis apropié pretutendeni cu desăvir-
șire. Cartofii asemenea. Ce va face
bietul muncitor agricol, care cu cele
2—5 jugere ale sale se vede pus în
fața unei miserii din cele mai cum-
plite? Va fi silit să-și vindă tot ce
are ca avere mișcătoare, și încă pe
preț de nimic, pentru a-și acoperi
nevoile și necazurile de o parte, ér
de altă parte pentru-că lipsindu-i nu-
trețul nu-și va pute scóte vitele din
érnă.

Efectele recoltei slabe din anul
acesta s'au resimțit deja și până
acum la bursă și pe piețele de cere-
ale. Prețurile au început să se urce
și magazinele de esport se grăbesc
înă de pe acum a face cumpărături
din rezervele ce se mai află aici colo
pe la particulari, ba chiar și din re-
colta anului curent.

Se scie însă, că bursa face spe-
culă și ne putem aștepta, ca tot din
motive de speculă, să stabilescă pre-
țuri reduse pe motivul, că recolta n'a,
fi așa de slabă după cum se dice.
Marile magazii de cereale vor face,
prin agenții jidovi de prin orașe și
orașele, tot posibilul, ca țeranul să-
și lapede încă de pe acum rodul
muncei sale pe prețuri convenabile
speculanților mari și mici, pentru-ca
astfel tot acestia să fie în profit, ér
bietul agricultor în pierdere.

Speculanții de tot felul și nemiștii, cunoscând nevoile bietului țeran, vor căuta ca întotdeauna, să ofere puțin pentru produsele lui și să cumpere ieftin. De aceea nu numai că e dorit, ci este chiar o cerință de cea mai mare însemnătate, ca omenii mai luminați de prin comunele noastre să se pună încă de pe acum în înțelegere unii cu alții și să tracteze direct cu magaziile mai mari de cereale asupra prețului de vânzare. Vor scăpa astfel mulți de haita de agenți, cari mijlocesc vânzările, și în loc ca câștigul să intre în punga străinilor, ar rămâne în buzunarele țeranului nostru.

Un mare și frumos rol le revine în privința aceluia și băncilor noastre, numite institute de credit și economii. Ele pot, și ar fi chiar obligate a veni în ajutorul producătorului dela sate, mijlocind într-un mod său altul, de-adreptul său prin omenii ai lor de încredere, să i-se cumpere rînda muncii pe prețuri mai convenabile, său inlesnindu-l în alte privințe. Țeranul nostru dela sate e și clientul acestor bănci. Ar fi deci tocmai în interesul lor, să dea dovezi prin fapte, că menirea băncilor nu este numai de a mijloci împrumuturii de bani țeranului, ci a-l ajuta atunci când într-adevăr nevoia cere să fie ajutat și pe alte căi. O acțiune a băncilor noastre în sensul acesta ar veni la timp nu se poate mai potrivit.

Revista politică.

Brașov, 15 (28) Iulie.

După o dezbateră din cale afară îndelungată s'a încheiat, în fine, în *dieta din Budapesta*, vorbăria asupra listei civile. Discușiunea asupra acestui proiect degenerase în urmă la un fel de obstrucțiune și oratorii kosutiști n'au cruțat, cum am mai spus, în decursul ei chiar nici persoana Maj. Sale, er încât pentru ceilalți membri ai dinastiei, atacurile împotriva lor și-au ajuns culmea. La urmă însă totuși i-a succes ministrului președinte Tisza a face să se primescă proiectul cu 154 voturi contra 64 și cu amendamentul făcut de el, ca termenul urcării listei civile să fie socotit de la 1 Ianuarie 1903.

Trecut peste aceste dificultăți, ministrul președinte Tisza speră, ca în câte-va săptămâni, măcar pe la mijlocul lui August, să aibă votat budgetul întreg pe 1904. În ședințele din urmă s'au și votat câte-va poziții mai mici, er în ședința de alaltăieri s'a încheiat dezbateră bud-

getului ministeriului de interne. S'a început apoi în dietă dezbateră budgetului ministeriului de comerț. Dimensiuni mai mari va lua de sigur dezbateră budgetului ministeriului de culte și instrucțiune publică și budgetul ministeriului de agricultură.

Față cu comentariile nefavorabile ce i-s'au făcut în străinătate proiectului de reformă școlară a lui Berzeviczy, comentarii în care se combate tendința guvernului unguresc de a maghiarisa învățământul popular, guvernul din Budapesta a aflat de bine să publice un comunicat în „Correspondența politică” din Viena, în care se încercă a-și justifica politica școlară. Guvernul se bate în piept și strigă, că el nu vré să despoie pe naționalități de drepturile la limba lor, nici nu voesc să stîrpească școlile naționalităților (!) Scopul lui cu acest proiect este, ca toți învățătorii să-și câștige puțința de a preda în școlile limba maghiară în măsură, ca elevul, care a trecut prin școlă primară și școlă de repetițiune, să înțeleagă și să vorbească limba maghiară a statului. Proiectul lui Berzeviczy se mișcă în cadrele vechei legi și nu este un atentat împotriva limbei și culturai naționalităților. Proiectul nu țintesc decât la aceea, ca și în școlile naționalităților elevii să-și însușescă limba oficială a statului, — ceea-ce este atât în interesul statului, cât și în interesul naționalităților nemaghiare.

Vedem așa-dér, că comunicatul unguresc din diarul oficios vienes vré să fie o apărare a politicii de maghiarisare, care s'a deochiat și în străinătate. Până și absolutiștii din Petersburg au combătut în foile de acolo planurile d-lui Berzeviczy și soții. Apărarea aceluia schiopătă însă așa de rău, încât nu e nevoie de a mai fi resturnată prin argumente.

Precum am arătat în numărul trecut de Duminecă, la Dobra s'a ținut adunare de alegători, în care s'a făcut darea de semă deputatul Dr. Aurel Vlad, cel ce a fost ales în acest cerc, precum se scie, cu programul național ciuntit. Intre altele d-l Vlad a combătut și planul guvernului de a reforma legile școlare, plan cuprins în proiectul lui Berzeviczy.

După vorbirea sa a mai ținut un discurs asupra proiectului Berzeviczy și studentul în drept, Maior. Adunarea a primit apoi unanim o moțiune în care se dice:

„Adunarea alegătorilor din cercul Dobra, în conglăuire cu sentimentul obștei românești, protestează energic contra proiectului ministrului Berzeviczy referitor la școlă, și rîgă pe deputatul Dr. Vlad să presinte dietei aceluia moțiune”.

Mult se vorbește éráși de o vreme încóce despre *primejdia macedoneană*. După cum se vestesc din Constantinopol, cercurile turcesci sunt stăpânite de mare iritațiune, căci s'a răspândit svonul, că în zilele viitoare se vor face *atentate noué* în contra liniilor ferate și că s'au pus la cale atentate cu dinamită în potruva edificiilor publice din Salonic. Pórta otomană a dat ordin, ca autoritățile să liniștescă populațiunea mohamedană, deóce mohamedanii amenință cu *măcelărirea creștinilor*, decă atentatele se vor mai repeta.

Situațiunea o îngreunază mult *noua mișcare a bandelor bulgare*, cari în timpul din urmă s'au sporit din cauză că granița bulgară-turcescă nu e destul de bine păzită. Doué bande bulgare, ai căror membri erau îmbrăcați în uniforme bulgăresci, au fost prinse de Turci. Una din ele era compusă din 80 Bulgari. Ea a trecut granița pe la Egri-Palanca, ca să organizeze o răscolă în districtele de-alungul graniței. N'a avut însă noroc, căci 400 soldați turci, cari stăteau ascunși, au prins-o și au nimicit-o.

Toastele dela Putna.

S'a făcut mult svon în jurul toastelor ținute la banchetul dela Putna cu ocasiunea aniversării memoriei lui Ștefan cel Mare, și mai ales foile maghiare au adus în discușiune aceste toaste, de al căror spirit se simt jicnite.

Nu le-au plăcut nici-decum vintele căldurose și simpatice ce le-a adresat mai ales prințul Hohenlohe, guvernatorul Bucovinei, Românilor din regat.

Raportorul nostru special ne comunică din Cernăuți, că textul toastelor rostite la amintitul banchet nu s'a publicat în foia oficială a guvernului bucovinén, că prin urmare textul lor nu e stabilit în mod autentic.

Din cauza aceluia raportorul nostru ne împărtășesc încă-odată ceva mai pe larg conținutul celor două toaste de frunte oficiale, așa cum și le-a putut însemna după ce au fost rostite:

Primul toast la banchet l'a rostit I. P. Sa Mitropolitul Dr. *Vladimir de Repta*. Toastul e cam de următorul cuprins:

Serbarea de astăzi de fapt este o aniversare tristă, este aniversarea morții unui erou, aniversarea morții lui Ștefan cel Mare.

Cu tóte aceste în inima niménuia nu e tristă, ci din potruvă vîd pe fețele tuturor expresiunea unui sentiment de bucurie.

În adevăr iubiți comeseni, noi serbăm astăzi memoria unui lucéfér al Românilor, și a celui mai devotat sprijinitor al ortodoxismului.

Nimeni mai mult ca Ștefan n'a avut de luptat contra tendințelor musulmanilor, cari voiau să ne subjuge, să ne distrugă.

Ștefan însă prin geniul său războinic și prin credința sa pióasă în religia lui Christos ne-a conservat pe de-o parte teritorul și naționalitatea, er pe de altă parte, zidind număróse biserici, credința în religia creștină.

Decă noi astăzi putem serbători în libertate aceluia și sfântă, o datorim în cea mai mare parte bunului și blândului nostru împérat, care nu numai, că ne-a lăsa libertatea culturii, dér ne-a spriginut și îndemnat la conservarea acestui monument istoric, sfânt creștinății și românismului. Sunt, cred, în sentimentul adunării, când ridic acest páhar în sănătatea iubitelui nostru împérat. (Urale nesfêrșite).

Prințul *Hohenlohe*, guvernatorul Bucovinei, a rostit, alternând limba germană cu cea francesă, cam următoarele:

Din tóte colțurile Europei, Români s'au adunat astăzi la Putna, spre a serbători memoria vitezului Ștefan cel Mare, aprigul luptător și apărător al țării, al poporului românesc și al creștinismului.

Din lumea întrégă, omeni de elită, omeni culți au venit aici, ca să depue pri-nosul lor de recunoștință memoriei ace-luia, care acum 400 de ani a luptat pentru apărarea străbunilor lor.

Acest sentiment de pióasă recunoștință inobiliză pe aceia, cari îl manifestă și nu póte lăsa pe nimeni rece.

Diua de astăzi în-é mai are și o altă însemnătate, și anume însemnătatea unui eveniment merit a fi cimentul, care consolideză sentimentele de dragoste între două țeri vecine.

Inchin paharul în sănătatea tuturor celor de față și cari împreună cu noi iau parte la aceluia serbare. (Viú urale.)

Foile străine despre serbările dela Putna.

Pressa străină, înregistrând splendidele serbări dela Putna cu ocasiunea împlinirii a 400 ani de la mórtea lui Ștefan cel Mare, comentéză prezența la aceste serbări, precum și toastul ce l'a ținut Principele Hohenlohe, presidentul Bucovinei, precum și atitudinea guvernului maghiar față de aceste serbări și participare oficială a guvernului austriac la serbările de la Putna.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

La Borzesci.

Pe malul drept al Troțușului, puțin mai în sus de haita Radiana, se așterne un șes larg, întins ca o apă, în măréța îngărădire a dealurilor ce-și încovóie spre ceru spinările descoperite. De jur împrejur sate și liveți îmbracă pólele măgurilor. În fund spre miață-nópte, dincolo de bitca rotundă a Ceraclăului, închid zarea codrii întunecați ai Berzușului. Aici, în fața acestui neteș frumos, deschis ca un câmp de alergare pe cóna ușor lăsată a colnicului dinspre apus, își presară câteva căsuțe albe și rare satul Borzesci. Șoseaua ce duce în munți spre trecătórea de la Palanca, ti-vesce pe lângă sat pólele colnicului. În marginea drumului e un ratiș vechi, de pe vremea căpităniilor de postă. Ceva mai sus, în drépta, se înalță pe fruntea unui tapșan biserica satului zidită la anul 1493 de Ștefan cel Mare, întru ruga șie-și și întru pomenirea sânt-reposărilor moși și

părinți, cum spune pisania de la intrare. Biserica e sprijinită în fața de două întărituri de piétră, ce se înalță ca două aripi mari din temelie până în strășină. În spate alt meterez îi sprijină altarul. Pe din afară tencuiala e cădută, zidurile sunt de bolovan neciopliți, numai pe sub ferestră se mai vede eșind un brău de piétră tăiată regulat și pe de-asupra ferestrelor un alt brău de cărămiđi smălțuite. O grijă mai deosebită s'a fost pus în cioplirea pietrei la intrare și la cele patru ferestri mai mari lucrate în stil gotic. În colo biserica e simplă, fără ciubucării, fără încercături, păstrând par'că în severitatea zidurilor ei înalte și în liniile ei proporționate ceva din sufletul drept și mândru fără desertăciune al citorilor ei. În lăuntru păreții sunt albi, pe unele locuri sunt crapați de cutremure, tinda e despărțită printr'un zid gros, în care e tăiată o deschidătură îngustă și secundă, ca și la intrarea de afară, void astfel să ne arate că în casa Domnului trebuie să intrăm cu fruntea plecată. În fund catapitezma lucrată cu măestrie își resfiră până în tavanul altarului iconițele

ei rotunde prinse în ghirlande de sculpturi. În tóte e un aer de vechime sfântă, o tăcere, care te duce cu sutele de ani în urmă, e sufletul acela misterios al lucrurilor, cari au trăit mult și au vécut multe. Póte că aici în fața acestui altar, în locul în care te găsesc tu acum, a stat în genunchi și s'a rugat pentru mântuirea și înalțarea neamului său, acela, care n'a cunoscut odihnă în cei patru-deci și șapte de ani de domnie, ani lungi și grei încărcați de mari griji și de mari primejdi pentru scumpa lui Moldovă. Și étă, că te umple evlavia vremilor acelora de vifor cumplit și de neasăménat viteză. Te duci cu gândul, ca într'o poveste, în taina care învăle copilăria lui Ștefan.

Aici în valea asta liniștită și frumoasă tóte-ți vorbesc de el. Legendele, „podul” „fântăna”, crucea de piétră”, numele satelor, hrisóvele răzeșilor, tóte păstréză amintiri scumpe din zilele lui Ștefan. Te uiți împrejur și te întreb: Unde o fi fost óre casa în care s'a născut, cuibul ascuns în care s'a ridicat, așa ca dintr'o minune dumneșescă, vulturul Moldovei? Sutele de

ani au șters urmele aședărilor de atunci. Dér măgurile acestea îl sciu, l'au fost vécut în párgul vieții, strălucitor de sănătate, alergând pe șes și jucându-se de-a războiul cu băeții din sat. În ochii lui albaștrii și cumiști, s'au ogindit bogățiile și mândrețile cuprinsului acestuia: lunca plină de flori, livezile înșirate pe coline șerpui-rile Troțușului, dealurile verđi înecate de sóre, tóte acestea au trecut în inima lui de copil sfânt dragostea de țără și dorul de viteză. A crescut mare, s'a făcut voinic copilul din Borzesci, și cu sabia și-a deschis loc în lume. Pentru norocul neamului acestuia, Dumneșeu a pus pe fruntea lui tinăra corónă Moldovei. Cumplite învăliuri s'au abătut de pretutindenți asupra țării lui, ci el cu tóte a sciut să lupte; și nu numai pentru apărarea Moldovei lui, dér pentru mântuirea întregii creștinății străjă neadormită a stat, cu inima, cu mintea și cu brațul împotriva celei mai puternice și mai îngrozitóre împărății de pe vremea aceea. Tárđu după un lung șir de lupte și de biruințe împotriva mulților lui dușmani, ce din tóte părțile se năpustiau să-i strice

„Le Temps“ din Paris publică următoarea telegramă ce-i trimite corespondentul său din Viena asupra serbărilor.

Al patrulea centenar al morții lui Ștefan cel Mare, Voievodul Moldovei, celebru prin victoriile sale asupra regilor Poloniei, regelui Ungariei Matiaș Corvin și mai cu seamă asupra Turcilor, n'a fost celebrată cu mare pompă numai la București și Iași; Românii din Austria și-au adus de asemenea aminte de eroul lor național, er cei din Ungaria, numai de tema autorităților maghiare, s'au oprit de a se asocia cu cei din Bucovina.

Acastă populație de rasă și de limbă română, de și credincioasă dominațiunii austriace și represintată în parlament de către 6 deputați, cultivă cu gelosie amintirile ei naționale; ea a organizat în mânăstirea dela Putna, unde odihnesc rămășițele pământesci ale lui Ștefan cel Mare, un serviciu funebru pentru eroul român, la care serviciu au asistat numeroși oșpeți veniți din România, precum și înalții funcționari austriaci.

Sera s'au întrunit cu toții la un banchet. Toaste simpatice s'au schimbat și o telegramă de omagiu a fost trimisă împăratului Francisc Iosif.

La Budapesta actul acesta de pietate patriotică este privit cu forțe reii ochi. In centrele naționaliste maghiare se susține, că este o manifestare pan-românescă.

Nu numai în conversațiile particulare, dăr chiar și în unele diare, afacerea e discutată cu aprindere și cu întăritare.

Cu toții se intrăbă cum d. de Koerber a putut să autorizeze astfel de manifestări anti-unguresci, și tot de odată se anunță, că se vor face în curând interpelări la Camera asupra acestei chestiuni.

Tonul diarelor unguresci, despre care menționăm și „Le Temps“, ne este cunoscut.

In serbarea românescă de la Putna șovinistii maghiari n'au vădut alt-ceva de cât o manifestație anti-ungurescă.

Dispoziții nouă pentru liberarea pașaportelor.

Cu ziua de 1 August intră în vigoare articolul 6 de lege din 1903, prin care se introduc nouă măsuri cu privire la liberarea pașaportelor pentru străinătate.

Resumăm în următoarele dispozițiile principale ale acestei legi:

Ca regulă generală legea enunță, că nici de la cetățenii ungari, nici de la stră-

ini nu se pôte cere să se legitimeze cu pașaport nici în timpul petrecerilor în țără, nici la trecerea frontierelor.

Excepțiune fac:

1) *Cetățenii ungari*, când călătoresc într'o țără străină, pentru care ministerul conform §-lui 2 al legii a enunțat obligativitatea pașaportului, ori când călătoresc cu scop de a emigra.

2) Atât cetățenii ungari, cât și cei străini, când trec frontiera pe la locurile pe unde ministrul a ordonat obligativitatea pașaportului, séu când petrec ori călătoresc prin acele părți ale țării, pentru cari este de asemenea prevădută să aibă pașaport.

Numai două țări sunt la cari ministerul a făcut us de dreptul ce i-l dă §-ul 2, și aceste țări sunt *România și Serbia*. In aceste două țări, decât vrăi să treci, trebuie să ai pașaport, așa cum era și mai înainte.

O schimbare esențială în stările de până acuma este, că *pașaportele pentru străinătate de acuma înainte le va libera vice-spanul* (în orașele cu drept de jurisdicțiune căpitanul (șeful poliției), în Budapesta căpitanul superior, în Fiume guvernorul).

O altă schimbare este, că de acum înainte se dă pașaportul de către vice-spanul *domiciliului* actual (adeacă unde locuiesc omul) și nu ca mai înainte, când i-se cereau omului acte de la deregătorii locului de nascere. Acosta este o ușurare, căci nu toți ómenii trăiesc unde s'au născut și de multe ori se întâmplă, că cineva, care se afla la Brașov de mai mulți ani, cerând bilet de trecere séu pașaport prin vice-spanul din Brașov, acesta îi cerea acte de legitimare de la oficiile din Sălagiu, Arad séu Chioar, unde s'a născut respectivul, dăr unde — fiind plecat de acolo de mulți ani — nici nu-l cunosea nimeni.

Cererile pentru pașaporte sunt a-se adresa în comunele mici și mari prin primărie, în orașe prin căpitanul orașului. Aceste cereri se adresează în *persoană* și numai în cas de împedecare prin altă persoană séu în scris. Casul de împedecare însă trebuie dovedit. Vice-spanul pôte să libereze pașaporte imediat pentru persoanele cunoscute, ori recomandate de două persoane cunoscute de densus.

Decât termenul, pe care a fost liberat pașaportul a expirat, se pôte prelungi în străinătate de către ambasade, legațiunii și consulate. In țără nu se prelungesc, ci se liberează un nou pașaport.

Decât călătoria se face într'o țără în care se cere ca pașaportul ungar să fie

vizat și de consulatul acelei țări aflător în Ungaria (cum e d. e. *România*, pentru care se cere ca pașaportele ungare să fie iscălite și de consulul român din Budapesta), trăba acosta o mijloesc autoritățile, cari înmânăză pașaportul, ér cei ce locuiesc în orașul unde se află consul, pot să mērgă singuri la densus spre a-și viza pașaportul.

Decât s'ar afla un consul român și pe teritoriul țării mărginaș cu România, de exemplu în Brașov, s'ar puté efectui mult mai curēnd vizarea pașaportelor; așa însă vizarea prin consulatul de la Budapesta va amāna liberarea cel puțin cu 5—8 zile. Ce va fi în cas de mare urgență!*)

In pașaportele *emigranților* se pune și scopul călătoriei, ér peste mare se pune și ruta (direcțiunea, portul), ce vor s'o ia și de la acosta rută n'au voie a se abate. Pentru emigrări în *Brasilia* nu se liberează de loc pașaporte.

Valabilitatea pașaportului este de regulă *pe un an*. In casuri speciale (recrutare, serviciu, casuri de procese) termenul pôte fi mai scurt, ér pentru țările, unde prelungirea este împreunată cu greutăți, termenul pôte fi până la 3 ani.

Ca *soți de călătorie* nu pot fi trecuți în același pașaport, decât numai membrii familiei, cari trăesc în menagiu comun, persoane militare neactive însă nici într'un cas. Acestea trebuie să aibă în tot-d'auna un pașaport special.

Pentru gagiștii militari activi și soldați în concediu scurt, se dau pașaportele de către ministerul c. și r. de răsboi, ér pentru honveți de către ministrul de honveți prin căpitanul poliției din Budapesta.

Locuitorii de la granița românescă și sərbescă până la o distanță de 40 Chm., decât vor dovedi cu certificat de la primăria comunei lor, că sunt lucrători fără avere, séu că trăesc din câștigul, care nu întrece simbria unui lucrător cu ziua, neplătind dare de pământ mai multă de 7 corone pe an (cultivătorii de vite 12 c. dare de câștig), pot căpeta de la organele poliției de frontieră certificate scutite, de timbru *valabile pe 8 zile*, spre a eși și intra câte o dată din țără. *Toți ceilalți locuitori de pe la frontiere trebuie să-și scotă pașaport anual*. In casuri speciale, *vicespanii comitatelor de la frontieră* (resp. căpitanii orașelor înzestrate cu dreptul de jurisdicțiune) pot libera *certIFICATE de frontieră* și persoanelor, cari petrec provisor pe teritoriul comitatului și dovedesc că nu este nici o pedecă contra liberării certificatului, ér scopul călătoriei lor este numai de plăcere séu pentru vr'o afacere urgentă. Aceste certificate sunt supuse taxei de timbru (2 cor.)

Persoanelor, cărora nu li-se pôte libera pașaport anual, nu li se pôte da nici certificat de frontieră pe 8 zile. Pentru *femei minore* peste tot nu se mai liberează certificate, ci numai pașaporte anuale.

Funcționarii de stat, comitat și cei comunali, aflători la punctele de frontieră și membrii familiilor lor, precum și servitorii lor pot trece granița fără certificate cu scop de a-și procura alimente și alte articole trebuincioase.

Pentru proprietarii de pământ, ale căror proprietăți au fost incorporate României prin tratatul internațional inarticulat în art. de lege 14 din 1888, vicespanul liberează certificate scutite de timbru cu scop de a circula liber atât ei, cât și membrii familiei, servitorii, lucrătorii și instrumentele și mașinile agricole.

*) Reamintim aici, că cu mulți ani mai înainte camera română a fost decis a înființa consulate române la Cernăuți, Brașov și Timișóra. S'a înființat însă numai consulatul din Cernăuți, de óre-ce guvernul ungar nu și-a dat consimțământul pentru a-se înființa și cel de la Brașov și Timișóra.

Pentru pașaportele anuale sunt a se plăti în număr și anticipativ următoarele taxe:

1) Lucrătorii, calfele, ucenicii, servitorii și persoanele al căror câștig nu întrece simbria lucrătorului cu ziua: 70 fileri pentru liberare și 30 fileri pentru timbru. 2) Tóte celelalte persoane *6 cor. taxă de liberare și 2 cor. timbru*. Decât valabilitatea e mai lungă de un an, atunci taxa de liberare este a se plăti în deosebii pentru fie care an. Taxa de timbru rămāne aceeași. Insoțiitorii trecuți în pașaport nu vin în considerare la scotirea taxei.

Pentru locuitorii din apropierea graniței române este supărătoare dispoziția, că valabilitatea certificatelor a fost redusă *de la 15 — la 8 zile* și și mai supărător, că de-acum asemenea certificate nu se vor libera de cât pentru lucrători și pentru streini. Brașovenul, decât vré să facă o excursiune la Sinaia, trebuie să-și scotă *pașaport anual plătind 8 corone*. Din *contră locuitorilor din alte comitate, aflători provisoric în Brașov, li se pôte libera certificat pe 8 zile*.

Brașovenul, care are o afacere urgentă în România, neputēnd aștepta până va sosi din Budapesta pașaportul iscălit de consulul român, va trebui să mērgă la Sibiu, unde i-se va puté libera certificat pe 8 zile, care nu trebuie să fie vizat de consul.

Prin aceste dispozițiuni se îngreunează forțe mult circulația la granițe și interesele comerciale sunt împedecate.

Dispozițiile de mai sus, după cum s'a amintit, *intră în vigoare la 1 August n*.

ULTIME SCIRI.

București, 27 Iulie. Astăzi pe la órele 2 p. m. în cafeneaua *Macedonia* din palatul Nifon s'au petrecut scene dramatice, cari au costat viața a doi ómeni. *Lăzărescu Lecanta*, fost bursier al statului român și fost director de liceu în Macedonia, a intrat în acosta cafenea, unde se adună de obicei *Macedoromânii*. Lăzărescu Lecanta, care în timpul din urmă renegându-se scotea în București un diar subvenționat de Greci, în care combătea mișcarea naționalistă a Aromânilor, — a fost primit cu huidueli. El a scos atunci revolverul și l'a descărcat asupra grupului de Macedonenii, nimerind pe *Ilie Papahagi*, profesor la un institut din Ploiesci, fost profesor în Macedonia, *care a cădut mort*. S'a produs o învălmășală, în care Lăzărescu Lecanta, vădēnd că a ucis pe Papahagi, a întors revolverul asupra-și, și s'a sinucis. După altă versiune el a fost împușcat de către unul din cei din grup. — Scirea despre acest omor dublu, a produs în capitala României o senzație enormă.

București, 27 Iulie. Starea sănătēții Metropolitului Primat Gheorghian continuă a fi gravă și neliniștitóre.

Petersburg, 27 Iulie. O telegramă a lui *Kuropatkin* a adus aici scirea, că Japonessii au ocupat Dașisao după o luptă înversunată care a durat trei zile, armatele lui *Oku* și *Nodzu* operând în comun. *Pierderile Rușilor sunt de 2000 morți și răniți. Pierderile Japonessilor trec peste 3000*. Rușii au evacuat orașul și s'au retras în deplină ordine spre nord, fără ca Japonessii să-i fi urmărit.

Berlin, 27 Iulie. Diarul „Berliner Tagblatt“ primesce din Constatinopol scirea, că se așteptă sosirea flotelor englesă și americană la Dardanelle.

țără, își aduse aminte cu drag de casa în care s'a născut, de locurile frumoșe în cari și-a petrecut copilăria și folosindu-se de un réstimp de libertete, se repeđi din cetatea lui de la Suceva, și ridică aci pe locul părintesc, bis-rica acosta, împărți pământuri la ostașii cari s'au ales vrednici în rēsbóe, dură podul de pétră peste Girbova și întemeiă pe partea cea-altă a Trotușului un sat nou căruia, în amintirea vitejiilor din Vrancea, le puse numele Vrāncenii.

Patru vécuri și mai bine au trecut de atunci. In vremea asta au scāpătat multe din némurile trufase cu care s'a rēsboit, mulți din semeții Crai, ce cu vrājmașie au căutat peirea lui și a țării acestia, nu și-ar mai găsi ađi hotarele pe harta lumii. Ér némul tēu, întărit de tine, a stat în picioare și în țără ta, mărite Ștefane, în țără noastră liberă și mândră, se cântă ađi pe tóte vāile și de-apururea se va cânta gloria numelui tēu sfânt.

A. Vlāhuța.

Din cartea dorului.

26.

Pēru 'mi-e negru
Ochiul de mură;
Zimbet în suflet,
Ziu bet pe gură.

Brazde pe față
Bucium în piept
Lacrimi pe gene
Când te aștept.

27.

Vine umbra, vine!
Nóptea o să vie!
Nóptea, ce mi aduce
Gānduri multe mie.

Vine visul, vine!
Visul ét' apare
Visul, ce-mi aduce
Amăgirii amare!

Emil Isac.

Sirolin

Cel mai excelenți profesori și medicii îl recomandă ca remediu cu efect contra morburilor de plumăni, afecțiunilor organelor de respirație, precum: bronhită cronică, tusă convulsivă, și mai ales este recomandat **Convalescenților după influență**. — Sirolinul promovă apetitul și face să crească greutatea corpului, depărtăza tusa și flegmă și face se încetăză asudarea de nópte. — Din cauza mirosului și gustului séu plăcut este luat cu plăcere și de copii. In farmacii se capetă în sticle de 4 cor. Să fim atenți, ca fie-care sticlă să fie provădută cu firma de mai jos

F. Hoffmann-La Roche & Co. fabrică chimică Basel (Șvțera).

Răsboiul ruso-japonez.

Situațiunea pe câmpul de război continuă a fi primejdiosă pentru Ruși. Japoneseii i-au atacat în zilele din urmă atât la miadă-și, cât și la miadă-noapte, silindu-i să se retragă pretutindeni. Scirile ce solesc despre aceste succese ale Japoneseilor nu sunt venite, ce e drept, din isvor oficial din Tokio sau Petersburg, dar chiar dacă numai în parte se vor adevăra, ele dau să înțelegem, că armata lui Kuropatkin a ajuns în mare primejdie. Eță ce se telegrafiază:

Luptele de la Dasişao.

La Londra a sosit scirea, că Joia trecută s'au început lupte înverşunate aproape de Dasişao și au durat până Duminecă. A doua armată japoneză de sub conducerea generalului Oku a atacat pe Ruși în pozițiunile de la Dasişao și i-au silit să părăsescă aceste pozițiuni, retrăgându-se spre Hayciöng.

Lupta de Duminecă s'a început la orele 5 dimineața, Japoneseii atacând pe Ruși pe drumul de țără spre Hayciöng. Tunurile și le-au așezat pe colinele din apropiere și și-au îndreptat focul în contra aripii drepte a Rușilor. După o ciocnire înverşunată, Japoneseilor li-a succedat a trece prin focul ucidentor al Rușilor și a ocupa satul Nanghuaytuen, respingând pe Ruși spre Pianehuytuen. În momentul acesta însă a intrat în acțiune rezerva rusescă, care sprijinită fiind de artileria de câmp, a putut să împiedece înaintarea mai departe a Japoneseilor. Atunci rându-rile japoneze erau p'aci s'o ia la fugă, de ore-ce centrul armatei rusești luă de-odată ofensiva. Lupta era astfel nedecisă și Japoneseii erau p'aci să fie bătuți, decât nu intra în acțiune aripa lor dreaptă, care descărca în contra Rușilor un foc teribil de flanc. După o rezistență eroică a Rușilor, ce a durat două césuri, ei totuși au fost siliți, să se retragă. — Așa spune telegrama din Londra, care mai adaugă, că pierderile în ambele părți sunt foarte mari.

— O telegramă din Mukden spune, că în lupta de la Dasişao au fost răniți doi generali ruși, mai mulți ofițeri și 250 soldați.

— Agenția telegrafică rusă primesce din Mukden scirea, că după informațiunile sosită acolo, la Dasişao a fost mai mult o luptă de artilerie, la care au luat parte 100 tunuri rusești. Focul tunurilor rusești a fost grozav de violent, cauzând Japoneseilor pierderi foarte mari. Numeroase tunuri și cară cu munițiuni japoneze au fost nimicite. Japoneseii au dat un atac în contra centrului pozițiunilor rusești, însă au fost respinși. La 25 Iulie trupele rusești au primit ordinul să se retragă și să ocupe înălțimile situate la 7 verste spre nord de Dasişao, ceea-ce s'a întâmplat în deplină ordine.

Tot agenția telegrafică rusă anunță următoarele din Mukden: S'a răspândit scirea, că trupe mici japoneze au apărut la 60 verste spre Penzihu și Lidsitin. Dacă scirea acesta are vre-o basă, atunci ea tradă planul Japoneseilor de a impresura Liaoyangul în direcție spre Mukden.

Nebunia în armata rusă.

După nervositatea particulară a Rușilor, era de așteptat, ca oboselile și escitațiunile războiului să se traducă în rëndurile armatei prin numeroase casuri de disordine mentală, și în adevăr, ceea-ce s'a așteptat s'a întâmplat.

Un prim transport de soldați nebuni s'a făcut c'un tren special spre Moscva. Se observă în această privință, în presa rusă, că ar fi fost bine să se cruțe acestor bolnavi supraexcitați tensiunea nervoasă, care va rezulta negreșit dintr'o călătorie de 8 mii de chilometri făcută în rele condițiuni materiale; din nenorocire însă nu există în Siberia nici un spital propriu și pentru nebuni. La Tomsk, de exemplu, clinica bolilor mentale este instalată într'o fostă închisore.

Activitatea Țarului.

După întorcerea sa de la granițele siberiane, Nicolae II. se va imbarca îndată pe yachtul său „Stéua Polară“ pentru a se duce la Libau să inspecteze încrucișătoarele cu care s'a îmbogățit de curând flota voluntară, și cari sunt destinate să fie pornite în curând în Extremul-Orient.

Se știe ce grabă are împăratul de a vedea flota din Baltica ducându-se în ajutorul escadrelor Pacificului și ce importantă dă rolului pe care îl va juca. Iși manifestează grija și nerăbdarea prin vizitele repetate pe care le face la șantierele unde corăbiile își termină pregătirile.

Impăratul însușește și activează lucrările cu voința sa liniștită, care, decât nu se manifestă cu vioiciune, nu e mai puțin statornică și stăruitoare. Și-a promis, că flota va fi gata să plece în momentul priincios și toți așteptă ordinul lui pentru ca această deciziune să se îndeplinească. Flota din Baltica va pleca deci. Peste câteva săptămâni va fi, probabil, în largul mării, fără vîlvă, făcând pe curioși și pe informatori, cărora le este închis portul militar din Cronstadt, să-și piadă timpul în zadar.

Port-Arthurul.

Blocarea Portului-Arthur devine din zi în zi mai slabă și se înverdează, că flota japoneză, foarte obosită și redusă, nu își poate îndeplini greua sarcină ce și-a luat și care se întinde pe un spațiu din ce în ce mai treptat, cu cât Japoneseii își întind operațiile lor pe uscat.

Vasele din Port-Arthur ies adesea și „Novik“ precum și canonierele și contratorpilorele, sprijinesc cu artileria lor atacurile Rușilor în contra pozițiunilor japoneze de-alungul țărmului.

De la Wladivostok, încrucișătoarele rusești și marele vapor al flotei voluntare „Lena“, care le este egal în tonaj și viteză, colindă cöstele japoneze, fără ca amiralul Kamimura să pötă face alt-ceva, decât să demontre neputința și insuficiența escadrei sale.

Aceste condițiuni rele în care se află flota japoneză, esplică graba ce se arată de a pune mâna pe Port-Arthur. Dér și în această se pare că Japoneseii s'au înșelat în calculele lor, precum s'au înșelat și mai în toate cestiunile de timp de la începutul războiului și până acuma. Asediul Port-Arthurului este mereu amănat și îndepărtat printr'o serie de înfrângerii mai mult sau mai puțin grave suferite de Japonesei.

»Talpra magyar!«

Sub titlul de mai sus un diarist din Dobrițin cu numele Möricz Pál junior a scos zilele acestea o broșurică de sub tipar, în care spune, că a petrecut cât-va timp la Sibiu, cu scop să vadă cum stau treburile Românilor, Sașilor și ale Ungurilor.

Möricz s'a spăriat de ce-a vădut în Ardeal. El a vădut, că Românii se sporesc în mod îngrozitor și cuceresc terem și se îmbogățesc, ér Ungurii și Sașii dau îndărăt. Românii, cari până mai deunăđi erau locuitorii codrilor, astăzi s'au făcut ca un șerpe urias, care s'a încolăcit în jurul trupului Sașilor și Ungurilor și îi strînge de le părăie ösele.

Ca să nu piară Ungurii și Sașii, d-l Möricz îi îndemnă să se unescă aceste două popóre și să ducă o luptă pe viață pe mörte împotriva Românilor. De aceea și-a pus titlul broșurei: „Talpra magyar!“, și tot cu aceste cuvinte și-o și sfîrșește, ceea-ce însemnă pe românește: „Scö-lă-te, Ungurule! și năvălesce cu Sasul împreună contra Valahului.

Decă vr'un scriitor român ar îndrăzni să scrie așa, strigând conaționalilor săi: Sculați-vé și năvăliți asupra Ungurilor! de bună sémă nu mult timp s'ar plimba liber, ci i-s'ar oferit locuință la Clușiu sau Seghedin; lui Möricz însă, suntem siguri, că nu i-se va întâmpla nimica, de și ațîță atât de îndrăzneț pe Unguri contra Românilor.

Dér să lăsăm asta la o parte, că nu pentru prima-öră îi vedem pe scriitorii șovinisti ațîțind cu condeii împotriva noastră, și să scötem două exemple pe care el le aduce înainte spre a arăta primejdia românească.

Dice, că la restignirea lui Christos, — așa i-a povestit lui un Sas, — era de față și un Ungur, un Sas și un Român. Toți trei s'au indignat de batjocura ce au vădut, că făceau cu trupul Mântuitorului. Ungurul a scos îndată sabia și a vrut să se repezescă la ostașii lui Pilat, ca să scötă din mâinile lor trupul lui Christos. „Stai omule“, a đis Sasul, oprindu-l pe Ungur. „Mai bine să dăm o jalbă la Pilat și să cerem să ne dea nouă trupul“.

Atunci Românul ridea pe sub mustață, de sub căciula lui de öie, și a đis:

Nici Ungurul, nici Sasul n'are dreptate. Căci Ungurul i-or sparge capul, ér instanța Sasului o vor arunca în foc, dér să așteptăm până se va întuneca și atunci să furăm de pe cruce trupul lui Christos!

Așa fac Românii. Când Ungurii și Sașii dorm, vin noaptea și cu viclesug își aședă öulele lor de lăcuste (!) pe câmpiile strămoșesci și nepăzite și se sporesc de te ia gröza...

Limba românească, spune Möricz, o învață și Ungurul și Sasul și vorbesc românește între sine, ba și Sașii între ei încă vorbesc românește, și cine învață odată limba românească, nu o mai uită nici odată.

Ca exemplu citează cazul unui grof de Ungur, care era ofițer la husari și cădând odată de pe cal, și-a sguduit creierii. Și ce să veđi? În urma sguduirei acesteia, groful și-a uitat limba maternă, pe cea ungerescă, și ce limbă o fi mai știut el, pöte nemțesce ori franțuzesce, — *numai limba românească n'a uitat-o!*

Apoi să nu se sparie de-o așa limbă, pe care nici chiar o sguduire de creierii nu o pöte scöte din cap!

SCIRILE DILEI.

15 (28) Iulie.

Rugăciuni pentru plöie. Eri și alaltăeri noaptea s'a ținut în biserica sf. Nicolae și a sf. Treimi de pe Tocile din localitate slubă pentru plöie. Cerul pare a să fi îndurat, căci de o đie ne-am ales și în părțile Brașovului cu plöie, care ca un dar ceresc cum nu s'a mai vădut în vara acesta continuă a uda pământul însötat.

Adunările despărțemintelor Aso-ciațiunei sunt la ordinea zilei. Săptămăna viitoare se vor ține și în părțile sătmărene două adunări, acuma în ziua de 3 August la Șomcuta mare (desp. Sălăgian-Chiorean) și la 7 August în Pomi (desp. Sătmăru-Göceea). Tot în 7 August se va ține adunarea despărțemintului Făgăraș în Sămbăta-înfröia.

Istoria lui Ștefan cel Mare oprită. Profesorul de universitate Nicolae Iorga din București a scris pentru popor o carte despre viața și răsboiele lui Ștefan cel Mare. Cartea s'a tipărit în multe mii de exemplare și se vinde cu un preț ieftin. Guvernul ungar a detras debitul poștal pentru această carte, adevăc a oprit-o să nu pötă intra în Ungaria. Firesce, după-ce s'a purtat așa față cu serbarea de la Putna, guvernul ungar trebuia să rămână consecuent și să oprască și cartea, unde se descriu faptele gloriose ale marelui erou.

Érași adresă nemțescă. Presa maghiară érași e alarmată de vestea unui nou „statent“ în contra „limbei statului“. Comanda regimentului 39 de infanterie, staționat în Dobrițin a adresat judecătoriei cercuale din Oravița o hărtie în limba germană. „Patriotică“ judecătoreie a retrimis adresa, fără a o rezolva. Comanda militară a trimis din nou adresa, care și de astă-dată a fost retrimisă cu observa-re, că „articolul de lege IV din 1890 și ordinațiunea ministrului de interne nr. 2963 din anul 1893, obligă (măi?!?) comandele militare să corespondeze ungeresce cu autoritățile ungeresce.“

Reîmpatrierea rămășițelor lui Rakoczi. Ministrul-president ung. într'o adresă înaintată orașului Cașovia, aduce la cunoștință orașului, că după ascultarea păreri mai multor bărbați de specialitate și după

aprobarea prea înaltă, ca loc unde să fie aședate rămășițele pămăntesci ale principelui Rakoczi s'a designat domul din Cașovia. De-odată cu Francisc Rakoczi II, se vor reîmpatria și osémintele lui Iosif Rakoczi, Elena Zrinyi, contele Nicolae Bercsényi, contele Anton Eszterházy, Nicolae Sibrik și eventual și contele Nicolae Bercsényi, născută Cristina Csáky. — Comunitatea a luat firesce cu mare însuflețire „patriotică“ la cunoștință adresa ministrului president și s'a ales și o comisie care să se îngrijescă de transportarea cât mai imposantă a rămășițelor lui Rakoczi.

Frecări între Germani și Slavi. Intre Germanii din Silesia domnesce mare agitație din cauză, că guvernul a permis în seminarele pedagogice din Silesia înființarea de cursuri paralele germane și boeme-polone. Germanii din Troppau au conchemat un meeting de protestare după care a avut loc o demonstrațiune monstră înaintea statuei împăratului Iosif. Demonstrații au intonat marșul lui Bismarck și au jurat, că vor duce până la estrem lupta pentru drepturile limbei germane. Doi detectivi au fost bătuți până la sânge.

Accidentalul Principesei Maria a României. Principesa Maria a României a fost érași victima unui accident. După penibila întemplantare, în care calul favorit al principesei a cădut într'o prăpastie, sdrobindu-se, avem de înregistrat acum o alta, mai gravă încă, pentru-că însăși Principesa a avut să sufere consecințele accidentului. „Vremea“ spune, că după mörtea calului favorit, Principesa a fost nevoită a încăleca un alt animal, mai inimos, mai viu decât cel dintăiu. În una din zilele săptămănei trecute, ducându-se într'o excursiune pe munții din vecinătatea Castelului Pelisor, calul s'a speriat de o ciötă de copac și neputându-l stăpăni, Principesa a fost aruncată la pământ. După-cum se asigură, principesa a fost ridicată aproape în nesimțire de către lacheii castelului princiar. Principesa ar fi fost rănită la cap și rana ce a căpătat din cădere, ar fi destul de gravă. Transportată la castel, i-s'au dat îngrijirile necesare și, spre mulțumirea generală, astăzi principesa este în afară de ori-ce pericol.

Pentru incendiării din Balomir a dăruit d-l Alesandru Băban, cooperator gr. cat. în Bicsad, 2 cor.

„Bunul Econom“ din Orăștie publică în numărul său din urmă avisul, că în urma trecerii din viață la cele eterne a fostului proprietar-editor și redactor Aurel Popovici-Barcianu, föia, prin învoire reciprocă cu reprezentanța eređilor decedatului, a trecut cu ziua de 23 Iulie în posesiunea direcțiunei institutului tipografic „Minerva“ societate pe acți în Orăștie. Redactor responsabil al föiei este d-l George Suciu.

Coröne eterne. Secretarul Reuniunei române agricole din comit. Sibiu, d-l Victor Tordășianu, în loc de cunună peritoare pe sicriul prietinelui său Aurel P. Barcianu, fost membru fondator al numitei Reuniuni și membru ajutător al „Reuniunei sodalilor români din Sibiu“, a dăruit fondului văduvelor și orfanilor meseriașilor români din Sibiu suma de 10 coröne.

L'a omorît cu cösa. Un omor fioros s'a întâmplat eri într'o cărciumă din Săcele. Sécuiul Kész Mihaly venise c'un cumnat al său în Săcele la cösa. După muncă s'au înfundat într'o cărciumă unde se tractară cu rachii. Cei doi „șogori“ ajunseră în cele din urmă la cörtă. Kész Mihaly fü insultat în faptă de cumnatul său. Kész vădend, că nu e glumă, a pus mâna pe cösa, și fiind-că cumnatul său l'a lovit din nou, l'a trăiat pe acesta în două cu cösa. Unélta ascuțită a tăiat în două și ficatul și inima nefericitei victime. Criminalul s'a anunțat de bună voie autorității. — Ce face rachiu!

Sdrobită în mașina de îmblătit. La măierieștea de pe pusta Békova a lui Alecsin Gábor, o fată de 18 ani, care dădea snopi la mașina de îmblătit, a ameiț de căldură și a cădut în coșul mașinei, care a sdrobotit-o formal. După agoniie de o jumătate öra nenorocita a murit.

Reuniunea învățătorilor români sölăgeni invită la petrecerea cu dans, ce se va aranja cu ocasiunea adunării generale în Supurul-de-sus (A.-Szopor) Duminecă 14 August st. n. 1904. Inceputul la 8 öre s'era. Prețul de intrare 2 coröne de persönă. Venitul curat jumătate e destinat bisericeii din loc. Contribuiri benevole se primesc cu mulțămită și sunt a se trimite la cassarul V. Oltean în Peröcsen, p. u. Silágyssomlyó. Musica primă din Șimleu.

Petrecere sub scut sigur. Cuartire grațuite, 6r pentru vuptuale este angajat ospetar. Stațiunea călei ferate în Alsó-Szopor. Trenul de la Carai sosesece dimineața la 8 ore, de la 7 ore, de la Zălau după amiaza la 5, de la Șimleu, — Zălau după amiaza la 1/2. — La gară așteptă trăsuri gratuite. În comitetul aranjat vedem pe d-nii: Augustin Ossian, președ.; Michael Böhgel vice-președ.; Vasile Oltean casier, Nicolae Pop controlor, G. Nechita și Traian Husti notari, apoi alți 28 membri.

Om cu două inimi. În comuna Lene (în Italia) locuitorul Giuseppe (Iosif) Maggio are două inimi: una la partea dreaptă a peptului și una la partea stângă. Interesant, că cea din partea dreaptă e deplin sănătoasă, pe când cea din stânga (de la locuitorul al inimei) e atacată de dilatație (lărgirea inimei). Tote acestea le-a constatat o comisiune de medici din Roma. Maggio e în etate de 23 ani și a căpătat deja de la un institut atomic din America ofert de 35,000 corone pentru trupul său după moarte. Jumătate din suma aceasta i-o plătesc institutul îndată ce se va ajunge cu tărul, 6r cealaltă jumătate, când va fi împlinit etatea de 45 ani.

Biblioteca „Reuniunii române de agricultură din Comitatul Sibiu” s'a sporit cu broșura nr. 12 intitulată „Scurtă povățuire la stăpânirea s6recilor de câmp”. Instrucțiunea stațiunii r. u. de stat entomologice, 10 bani exemplarul. Sibiu, 1904 — Tiparul tipografiei Iosif Marshall. Din biblioteca Reuniunii până de prezent au apărut: „Tinerea vitelor” de Eugen Brote, 24 bani. „Trifoiul” de Eugen Brote, 24 bani. „Prăsirea pomilor” de Demetriu Comșa, 24 bani. „Legea veterinară” de învățătorul Munteanu, 80 bani. „Insoțirile de credit” (Raiffaisen) de Aurel Brote, 1 cor. 60 bani. „Cartea stuparilor săteni” de Romul Simu, 70 bani. Statutele „Tovărășiiilor agricole”, Statutele „Insoțirilor de credit” (Raiffaisen). „Povețe pentru stăpânirea gândacilor de Maiu”, 10 bani. „Dare pe vinuri și favorurile (mănerile) ce le face legea în privința ei proprietarilor de vii”. „Povețe pentru apărarea împotriva gândacilor, cari sfredelesc mugurii”, 10 bani. „Scurtă povățuire la stăpânirea s6recilor de câmp”, 10 bani. Tote cărțile de sus se pot procura de la comitetul central al Reuniunii agricole de la toate librăriile din țară.

Un căne mic (mops) de coloră galbenă s'a pierdut pe promenada de jos. Afătorul s6-l înapoizeze d-lui I. Pop, comerciant, T6rgul Inului, unde i-se va da o remunerație.

În Villa Kertsch se pot afla odăi curate și frumos mobilate cu privirea spre promenadă, care se pot închiria pe 6i, pe s6pt6mână și pe lună în preț foarte moderat. Afar de aceea jos în parter se află un restaurant român foarte bun și ieftin cu o conducere escelentă, care cu plăcere e acomodează și după dorința 6speților.

Mutarea legătoriei de cărți.

Onoratalui public din oraș și de la sate se face cunoscut, că cea mai renumită legătorie de cărți mai înainte W. Haydecker, până acuma Strada Porții Nr. 22, se află din 20 Iulie a. c. în casa: Strada Orfanilor Nr. 7 (vis-a-vis de strada școlii și de prăvălia lui Seewald).

Comande se primesc și în cele două librării subscrise. Cu stimă **Librăria H. Zeidner** T6rgul Grăului și **Fătala** Strada Orfanilor Nr. 7. Chec postal Nr. 12,542. Telefon Nr. 228.

Reuniunea

6nv6țătorilor români uniți din archidieceasă.

VII.

De lângă Mureș, 1904.

6. 6. 15 și 16 ai statutelor dispun, că fie-care membru are drept a lua parte în discuțiunile adunării, a face propuneri și a vota; propunerile, ce ar fi s6 se facă în adunarea generală, sunt a-se anunța comitetului central cu 15 zile mai înainte.

Dispozițiunile aceste statutare sunt foarte salutare; este însă regretabil, că acele pân' acum au rămas, așa 6ic6nd, nu mai pe hârtie, ne executate, fiind-că în cele mai multe adunări, afară din membrii, mai ales cei din provincie, afară din centru, nu iau parte în discuțiunile adunării generale, ci vot6ază simplu cele propuse de comitetul central, fără de 6re-care discuțiune, nefolosindu-se de dreptul lor acordat prin statute, ci se folosesc numai de dreptul lor de vot.

Intrând ei în meritul discușiunilor, s'ar mai deda cu așa 6isul parlamentarism, s'ar însuși 6re care desteritate în a vorbi în public înaintea superiorilor lor și prin asta a lăți măiestria și arta de discuțiune prin adunările despărț6mintelor și în popor, căci aușind poporul adunat în despărț6minte discuțiunile serioase și demne de starea 6nv6țătorilor, i-arimita pe aceștia, ca pe conducătorii lor în adunările lor comunale și bisericești, — mărind prin asta autoritatea noastră a 6nv6țătorilor, de care avem așa mare nevoie. Numai prin autoritate putem înainta cauza 6nv6ț6mentului.

După cât știu eu, în 5 ani de la existența reuniunii nici un membru nu s'a folosit de dreptul său, de a înainta vre-o propunere pentru adunarea generală. Nu știm, la ce se reducă apariția asta tristă și de condamnat? P6te că cei mai mulți 6nv6ț6tori nu cunosc dreptul acesta al lor statutar, s6u că-l desconsideră, fiind peste tot cuprinși de o apatie condamnată. În interesul cauzei ar fi, ca cei, cari se interesează mai de aproape de mersul și înaintarea reuniunii, s6 scrie despre tema aceasta, arătând mai în detaliu cuprinsul propunerilor, ce ar fi cu scop și în interesul cauzei, ca singuraticii s6 se inițiază, cum că în fie-care an ce propuneri s6 se înainteze în termen statutar adunării generale; ca așa comitetul central s6 p6tă prelucra, respective pregăti propunerile sale la adunările generale. Atunci apoi vom ajunge timpul de noi toți dorit, ca adunările generale s6 devină, așa 6ic6nd, un mic parlament dăscălesc și s6 nu se mai p6tă 6ice din partea unora din centru, cumcă n'avem lipsă, ca adunările generale s6 se țină în fie-care an, ci agendele reuniunii s6 le p6rte mai cu s6mă despărț6mintele.

Mureșanul.

Din America.

Pittsburg, 8 Iulie 1904.

O primire frățească.

De la Pittsburg la Cleveland e de depărtare de 4 1/2 6re cu trenul.

Pittsburg e oraș de frunte în industrie, pe când Cleveland e mare în comerț, aflându-se pe marginea lacului Erie. Cleveland însemnează mult pentru Români din America. Aici se află cel mai mare număr de Români față de celelalte orașe ale Statelor Unite. Sunt aproape 2 ani de când în acest oraș s'a înființat prima reuniune română, „Reun. Rom. Carpatină”.

În ultimul timp un nou curent de solidaritate s'a pornit printre Români din acest oraș. Un îns-mnat număr s'a unit și a pus basă unui club român. Activitatea acestui club e a forma o bibliotecă și a da ajut6re în cas de moarte.

Ținta lui principală este însă, ca strîngând un fond suficient, s6 ridice o biserică română în orașul Cleveland și s6 susțină un preot. Pentru 2 Iulie st. n. Clubul român a aranjat o petrecere la care a invitat celelalte reuniuni.

Cu dragoste frățească de la reuniunea „Vulturul” au plecat patru membrii spre a lua parte și a-i felicita prin graiuri viu dorindu-le ca atotputernicul Dumnezeu s6 le ajute pentru realizarea nobilei scop. Sâmbătă după amiaza la 2.30 am plecat din Pittsburg. Drumul, deși cam lung, nu e obositor, căci trece prin un șir de orașe frumoase, în cari sunt Români aproape în t6te. După 2 6re am ajuns la Youngstown. Acest oraș e foarte industrial. Români sunt aici în număr mare.

La 7 6re am ajuns la Cleveland. Acest oraș e frumos și curat, așezat pe un șes imens la malul lacului Erie, brădat de râul Cuyahoga și câteva canale din lac, cari t6te sunt navigabile. Cu t6te că orașul e mare (400,000 de locuitori) trăsuri s6 folosesc pașine. Publicul s'a obișnuit și se folosesc de tramvai, care circulă aproape pe fie-care stradă. Luând tramvaiul ne-am îndreptat în partea de Vest a orașului (Herman Street 164) unde se află Clubul Român. Aici am înt6lnit membrii de la

Reuniunile: „Rom. Carpatină”, „Clubul român” și doi reprezentanți de la „Unirea română” din Youngstown, sosiți ca și noi s6 felicit6 pe întemeietorii „Clubului român”.

Primirea, ce ne-a făcut, e mai presus de ori-ce laudă.

Toți membrii purtau cocarde tricolore, 6r ca deosebire din care reuniune face parte, am remarcat, că cei de la „Clubul Român” purtau la cocardă un buton cu chipul lui Avram Iancu, cei de la „Unirea” un drapel tricolor cu inscripția „România”, 6r noi de la „Vulturul” chipul lui Mihail Vi-teazul.

Petrecerea a decurs frumos și cu entuziasm. Prima vorbire a fost ținută de d-l Silviu Nic6ră, un venerabil b6trân de la „Vulturul”; cu lacrimi de bucurie a felicitat acest st-6jar român albit de ani, pe tinerii cari se aflau în jurul său. A mai vorbit d-l George Opincariu, Ilie Mărtin, Maxim Vulcu și Crăciun, ca reprezentanți ai reuniunilor.

Duminea 3 Iulie p. m. reprezentanții străini și cu membrii din loc, au ținut o întrunire, făcând propuneri de organizare și 6uțând mijloace de a ne uni în o societate, care s6 se estindă în t6te părțile unde sunt Români.

Se vede însă, că timpul de unire n'a sosit încă. Unele din reuniuni fiind chiar în anul prim al înființării, 6r propunerea a fost pusă înainte fără s6 fi avut vorbă, s6u cunoscința de ea până acum.

Toți reprezentanții au promis, că vor face propunerea necunoscută sau înșă vor da părerea în scris, s6u eventual la o altă întrunire.

Sedința s'a închis cu moțiunea unanimă, s6 se trimită o cablegramă de alipire și ad6nc respect la Putna, cu ocazia s6rbărei de amintire a Marelui erou Ștefan cel nebiruit.

După acesta fiind timpul frumos în un grup am fost conduși de colegii noștri la ț6rmurul lacului Erie, unde cu toții ne-am 6armurat pe un vioraș, care ne-a depărtat pentru câteva 6re de șgomotul marelui oraș.

Vaporul își făcea calea printre valuri, 6r grupul întona c6ntece naționale și doine iubite, cari altă dată le-a cântat în sfnul Carpaților. Pe fețele tuturor se putea ceti o bucurie și o mulțumire sufletescă.

Ne-am reîntors ca întineriți și am fost găzduiți și ospătați la frunțiașii compatrioți conducianți Mihail și Simion Bărză.

Luni, 4 Iulie fiind s6rbătoare națională aici (6iua independenței Statelor Unite), nu a lucrat nimenea. Am serbat 6r cu toții, vizitând mai multe locuri însemnate și parcuri în oraș, 6r pentru a-ne rămân6 o suveniră neuitată, ne-am fotografiat în un grup.

S6ra am petrecut-o cu toții, 6r în 6iua următoare trebuind s6 ne vedem unii de lucru, 6r alții de afaceri, ne-am îmbrășat și a plecat fie-care la ale sale, cu bucurie în suflet și cu dorința, ca la altă ocaziune s6 fim mai bine organizați și în număr mai însemnat. „Unire, fraților, și viitorul ne va arăta r6dele”.

Vultur.

Soia.

De Gr. Mihail.

Ce este Soia?

S6 v'o spun în două cuvinte:

E vorba despre o plantă legumin6să, care crește prin Japonia, China, India, foarte ieftină și în același timp tot atât de hrănit6re, ca și carnea.

Nici vorbă, că ar fi o mare fericire pentru ț6ranul român și chiar pentru populația orașenească s6racă, decă s'ar deprinde cu această hrană.

Cel ce scrie aceste r6nduri a avut privilegiu s6 vorbească cu un fost ministru de finanțe japonez, viconte Kunitake Watanabe:

— Se tot 6ice despre Japonesi, m'6 spus el, că se mulțumesc cu puțin. „Dă-i un pumn de urez unui lucrător japonez, și-ți lucrăză o 6i!” — cred în deobște a-

mericani și europeni. De fapt însă, decă Japonesele mănăncă puțin, e pentru-că se hrănesc substanțial.

„Orezul s6u e întovărășit în tot-deuna de Soia!”

„Sunt convins — a urmat mai departe viconte Watanabe — că vig6rea, ce a dovedit-o până acum poporul japonez, progresele sale repezi și mai ales rolul ce e chemat s6-l j6ce în viitor, se datoresc în mare parte Soiei. În cele din urmă tot problema stomacului e cea mai de căpetenie, și de modul cum se desl6gă acesta depinde indirect dezvoltarea economică, artistică etc., a unei ț6ri”.

Crește soia în România?

— F6rte bine! — va spune cetitorul. „Hai s6 întroducem această plantă miraculoasă în România. D6r 6re va crește la noi în ț6ră?”

Încercările s'au făcut deja pe o scară destul de întinsă, voiți r6spunde cetitorului îngrijat. În două veri de-ar6ndul revista pentru igienă alimentară „Sfaturi” de sub direcția d-lui Dr. A. Urbeanu, a distribuit în mod gratuit s6mința la miș de persoane. Soia a fost cultivată și la șes și la munte, și decă a crescut foarte bogată la Constanța, apoi a dat r6de destul de frumoase și la Sinaia, precum și în alte localități muntoase.

Soia crește pe ori-ce pământ. Seceta s6u prea multe ploi nu-i strică.

E hrănit6re Soia?

După cum am spus mai sus, Soia e tot atât de hrănit6re ca și carnea. Cine mănăncă o bucățică de pâne făcută din făină de Soia, e ca și cum ar fi mănecat o bucățică de carne de aceeași mărime.

Și aci s6 facem puțină chimie.

Deși Soia e o plantă apropiată de mazăre, fasole, totuși acestea conțin mai ales făină, amidon, cum se 6ice de 6nv6ț6ți, pe când Soia conține substanțe grase și materii azotoase foarte trebuincioase trupului.

După cum arată 6nv6ț6ții, omul are nevoie în fie-care 6i de o anumită cantitate de materii grase, materii azotoase și de așa 6ișii idrați de c6rbune.

Ei bine, mai ales mănecarea ț6ranului nu e completă din acest punct de vedere. Porumbul are, cei drept, mulți idrați de c6rbune, d6r, în schimb e s6rac în celelalte elemente. Și cu cât ț6ranul mănăncă mai multă mămăligă, cu atât își încarcă de priosos stomacul cu idrați de c6rbune, fără a-i da însă câtămea convenită de materii grase și materii azotoase.

D6r acestea din urmă le are în belșug Soia, fiind pe de altă parte s6racă în idrați de c6rbune.

Soia pare anume creată s6 întregescă hrana ț6ranului român. Ea nu are de scop de a alunga porumbul de la masa s6teanului, ci de a veni în ajutorul porumbului, ađi hrana de căpetenie a locuitorului de la sate.

De altfel s6 nu se credă, că-i o nebulnie de a-se introduce o plantă nouă în hrana Românilor. Porumbul, cartofii, fasolea, lintea, mazărea, bobul, au fost de asemeni aduse din alte continente și aclimatizate la noi.

Laptele de Soia.

Cum se mănăncă Soia? 6tă o întrebare la locul ei și de care depinde reușita introducerii acestei plante hrănit6re la noi.

S6 spunem de la început, că s6mința de Soia fierbe greu. Trebuie s6-i punem sodă s6u cenușă, pentru-ca s6-i muim. Acei ce au încercat s6 o găt6scă ca pe fasole, nu au căp6tat un rezultat incurgiator.

De sigur, că cine vrea, p6te s6 o mănănce și fiartă, d6r rolul mare, pe care e chemată s6-l j6ce Soia la noi în ț6ră, e mai ales pentru prepararea laptelui.

Laptele de Soia a fost analizat de chimiști români, și s'a găsit, că are t6te substanțele din laptele de vacă, și că e tot atât de hrănit6re ca și acesta.

Laptele de Soia mai are calitatea de a fi foarte ieftin. Iet'adever, dintr'un kilo

gram de semință de Soia, care, cultivată în țără, ar costa 20 de bani, se pot face de ce kilograme de lapte de Soia. Dacă, punând și cheltuielile de producere, prețul laptelui de Soia ar reveni la vre-o cincisecime de kilogram!

O adevărată revoluție pentru populația săracă, care plătesc adă laptelui de vacă cu 40 de bani litrul, o nemărginită binefacere pentru țărani, pentru copiii de țărani mai ales, carii mor trăind.

Țăranul postesece 194 de zile pe an din pricina prescripțiilor religioase; 60 restul anului postesece de asemenea din sărăcie. Rar vezi o cană de lapte sau un blid de carne pe masa țăranului. *Soia îi va da un lapte de post foarte hrănit și în același timp cât se poate de ieftin, astfel ca să potă fi la îndemâna celui mai nevoiaș dintre nevoiași.*

Ce se mai poate face din Soia?

Dacă se face lapte, în mod firesc putem scote din acesta brânză, iaurt, lapte acru, etc.

Tote acestea sunt de un gust minunat și multă lume le găsește chiar mai plăcute de cât cele preparate din lapte de vacă.

Din Soia se mai poate găti apoi o pâine excelentă la gust, și care e tot atât de hrănitore ca și carnea. Din această însă — tocmai pentru-că e prea hrănitore — nu putem mânca de cât puțin.

Stomacul are nevoie și de cantitate, nu numai de calitate!

Pentru asta se amestecă făină de Soie cu făină de grâu. În acest caz, căpătăm o pâine foarte gustosă, care par-că ar fi gătită cu unt, de ore-ce Soia, după cum am spus mai sus, își are untul ei natural. Din această pricină pâinea de Soia se poate păstra mai multe zile fără să se usuce.

Dacă amestecăm făină de porumb cu făină de Soie, putem face o mămăligă, care se conține toate substanțele hrănitore principale de care are nevoie omul.

Soia prăjită ne dă cafea. Cafeaua de Soia e foarte gustosă, mai ales pentru preparatul cafelei cu lapte.

Cafeaua de Soia nu conține substanțele ațitătoare din cafeaua adevărată, stricătoare mai ales pentru copii. Ea imită gustul cafelei și ne dă o mâncare cât se poate de hrănitore și de loc dăunătoare.

Din Soia se mai poate scote ulei.

Uleiul de Soia fiind foarte ieftin, e merit să jöce un rol însemnat în industrie atât prin eficienta sa, cât și prin calitățile sale deosebite.

Să mai adaugem, că Japoneseii și Chinezii, cari consumă multă Soia, prepară un fel de *sosuri*, nelipsite la nici un fel de bucate, apoi esceleste *prăjituri*, un fel de rachiu numit *Saki*, etc.

În fine Soia poate constitui un escelent *furagiu*, mai ales în vreme de secetă. Și e de recomandat ca în loc de mei — care se sémăna de obicei când e secetă — să se sémene Soia, în mod netăgăduit mai hrănitore.

Bibliografie.

A apărut nr. 6 din „Amicul tinerimii”, revistă scrisă anume pentru nobilitatea caracterului tinerilor. Este în anul al doilea al existenței și cuprinde o materie foarte variată, instructivă și de petrecere, și costă în abonament pe sfert de an numai 2 lei, anual 8 lei. Singura și întâia revistă pentru tinerime, ce apare în Tîrgul Jiului sub direcțiunea d-lui I. Moisil, directorul gimnasiunii din T. Jiu, cu concursul mai multor profesori și omenii de litere și știință. În toate țările civilizate s'a recunoscut de cătră toți omenii de bine, că lectura bună, alésă și potrivită cu mintea tinerilor, este mijlocul cel mai bun și mai sigur de a îndrepta tinerimea pe drumuri bune, spre ținte nobile. Un mare învățat Herder a ăis: „adeseori o carte a format, sau a stricat pe un om pentru întreaga lui viață”. Este deci datoria părinților în prima linie, să desvolte în copiii lor încă de timpunul gustul de citire și a-le da în mâni cărți bune. Morala unui

popor — a spus un filosof francez — atérnă de calitatea celor ce citește”. O astfel de lectură alésă se găsește în „Amicul Tinerimii”.

„Din viața țărănească”, de Gr. N. Coatu. București, Institutul „Minerva”, Prețul 1 leu.

Un volum dragălaș, cuprindend 16 descrieri și amintiri scrise de colaboratorul nostru Coatu, învățator în comuna Banca (jud. Tutova). Din aceste descrieri și amintiri, 12 au fost publicate în „Gazeta Transilvaniei”, 60 restul mai înainte în „Vocea Tutovei” ce apărea înainte cu câțiva ani în Bérlad, sub redacțiunea profesorului Augustin Paul.

Volumul este împodobit cu portretele domnilor: Sp. Haret, I. Kalinderu și S. Haliță, cărora d-l Coatu și-a dedicat lucrarea, ca unor bărbați, cari au lucrat mult pentru ridicarea țărănimii și a învățătorilor rurali.

Ca dovadă despre valoarea cărții cităm cuvintele d-lui Filip, șeful tehnic al „Minervei”, care ni-a spus cu multă satisfacție zilele acestea, că din cele 3000 exemplare, ce a tipărit, într'o săptămână nu i-a rămas nici măcar unul de leac.

D-l Teodor A. Bogdan, zelosul folklorist și colaborator al nostru a scos de sub tipar o broșură pe 74 pagini sub titlul: „Ștefan cel Mare”, tradiții, legende, balade, colinde etc. culese din gura poporului. Broșura a apărut în editura librăriei Ciurcu din Brașov și costă 40 bani.

Munții Rodnei.

(Urmare.)

La pag. 27 enumără pârăele afluențe ale râului Bistrița aurie pe țermurele drept: Valea Ineului, Lala, Valea Rusai, *Isvorul omului* (cari ajung în Bistrița aurie pe teritoriul Ungariei), apoi Pârșu *Deaba* (aceasta de-alungul graniței).

Conform acestei descrieri sunt luate aceste văi și pe mapa făcută de d-l Dr. M., numai că nu e pusă și numirea pârșului numit de d-sa *Deaba*. Fiind acest pârșu determinat mai de-aprope, anume că curge de-alungul graniței, atunci nu se poate să mai ăie, când și un școlar din clasele noastre elementare, care învață geografia comitatului nostru, trebuie să știe, că o parte din granița ostică a acestui comitat, cătră Bucovina, e pârșul *Diaea*, care începând de la isvor, din muntele Vilfa, curge spre nord și se varsă în Bistrița aurie.

Isvorul Omului isvorește din muntele Vârful Omului, curge spre est și se varsă în *Diaea*, der nu curge spre nord se verse în Bistrița aurie. Pârșul, pe care d-l Dr. M. îl botéză „Isvorul Omului” și îl duce în Bistrița aurie, e *Isvorul Gândacului*.

Tot la pagina 27, amintesc pârșul *Kosna*, apoi *Tesna*, care are două ramuri: „*Tesna rece* (hideg *Tesna*) és *Tesna puturoasă*”. După ce această din urmă *Tesna* „pute”, nu voiți sta mult timp lângă densa, ci voiți trece mai departe. Amintesc numai atâta, că acest riu forméză granița Ungariei cu Bucovina spre est, prin urmare și a comitatului Bistrița-Năsăud, și în toate tractatele și actele diplomatice se numesc *Tesna împuțită*.

Așa în convențiunea din 7 Mai 1775, prin care Pôrta cedéză Austriei Bucovina, se ăie: „o sia Ruscello detto *Tesna Impuțita*”, 60 în convențiunea din 2 Iulie 1776 „Si principio al Ruscello nominate *Tesna impuțita* presso i confini della Transilvania”. (veđi Hormuzaki. Documente vol. VII Apendice pag. 485).

Pe mapa militară încă e numită așa, și după cum voiți arăta mai în jos, numirea de *Tesna împuțită* e luată și în art. de lege ung XIV din 1897.

D-l Dr. Meruțiu V., ca specialist în geografie, ar trebui să știe, că în Ungaria, ca stat constituțional, avem legi, cari conțin dispozițiuni și în privința numirilor de locuri, ba arată chiar și modul cum trebuie să se scrie ortografice.

Art. de lege IV din 1898 a dispus, ca fie-care comună să aibă numai o singură numire oficială (§. 1), 60 schimbarea numirei oficiale a comunelor și a ortografiei numirei de comune se ține de sfera de activitate a minist. ului de interne (§. 2), 60 conform §. 3 colonii, locuri pustii, munți, mai departe alte locuri mai de însemnătate *locuite*, în-

tru cât nu ar avé numire deosebită, să se provadă cu atare.

Adecă numai locuri cu locuințe de omeni fără a avé un nume, au să fie botezate; de sine urméză că acelea, cari au de-ja numiri, au să rămână cu numele lor. Dacă însă nu au numiri, atunci legea ăie (§. 3, alinea 2), că în privința numirei are să hotărască reprezentanța comunală, concludul trebuie să-l apröbe congregația comitatensă și apoi e de a se înainta la ministeriul de interne pentru hotăräre definitivă.

Deci pe ce basă vine d-l Dr. M. ca să schimbe vechile numiri existente de sute de ani și acceptate și de legile Ungariei?

În numirile proprii de locuri etc. nu se poate face — der nici nu e iertat a face — nici o schimbare, după cum face d-sa din *Tesna împuțită* — *I. puturoasă*. După ce această numire e sancționată și în lege, cu atât mai vörto trebuie observată. Multe acte vechi și contemporane am cetit, der nicăiri nu am aflat, ca acest riu din granița comitatului nostru să fie numit „*Tesna puturoasă*”, ci peste tot locul „*Tesna împuțită*”.

După ce numele proprii de locuri, munți, văi, etc., nu este ertat a le schimba, cu atât mai puțin este ertat a le maghiarisa.

Și acum trec la tendința nelegală a d-lui Dr. M. de a maghiarisa numirile acestui comitat, în acest timp, când nici legile statului nostru nu o pretind, ci din contră acceptéză vechile și strămoșescile numiri românești, pe cari le suscep în articuli de lege, unde tot-odată indică — arată — cum au să se scrie, și după care ortografie.

Tot din articuli de legi, aduși pentru regatul ungar, apare evident, că nu este iertat a schimba nimic din numirea ce o are din vechime cutare și cutare loc — cu atât mai puțin a maghiarisa numirile locurilor, munților, văilor, etc. Legile statului ungar respectéză chiar și sistemele românești de ortografie, întrebunțéză semnele pentru toate sunetele, așa după cum se scrie corect românește, în timpul respectiv.

Nu voiesc să mă provoc la legi mai vechi, ca să nu ăie d-l Dr. M. că în vechime au fost alte timpuri, ci voiți cita unele numiri, cari se află în art. de lege XIV din anul 1888 (despre granița Ungariei cu România.)

60 cum sunt tipărite numirile de locuri etc., în textul unguresc al acestui articlu de lege: Dealul Buciniș, Dealul Drăgoșea, Pristopol, Poiana Pristopol, Păltiniș-patak, Nég-a-patak, Cristoșoara-patak, Fontăna Vinului, a Tibles mic és Tibles mare hegyek (bene notandum nu e *Kis* și *Nagy* Czibles, cum voiți arăta mai în jos exemple din disertația d-lui Dr. Meruțiu), Dealul verde, Albiuța, Cheteria, Obcina Albilor, Streaja, Preluca (nu ca Preluca d-lui Dr. M.) Ursului, Piciorul lui Știrdea és Piatra roșie, Priscarar-patak, Bicz — Békás-patak, *Nemira mare* — Nagy Newere, *Nemira mică* — Kis Nemere etc.

De unde se vede, că legea respectéză numirile locale străbune românești, și unde vine înainte câte o numire, care se poate traduce, aceea o pune numai în parantesă spre a arăta ce însemneză respectiva numire.

În alt art. de lege (XIV din 1897) în care se descriu granițele comitatului nostru cu Bucovina, numirile de locuri se află tipărite atât în textul maghiar, cât și în cel german în modul următor: Priporu Candri, Dealul Russ, Poiana Russului, pâr. Boretului, apoi „a *Tesna Impuțita*-tol a Podu de Piatrau levö hármás határpontig” Negrișora, Pietrile Roșii, și așa mai departe.

Din cele citate aici pe scurt, — căci nu voiesc să citez toate numirile cuprinse în legile amintite — ori și cine se poate convinge, că legile ungare nu numai cöservă intact numirile strămoșesci, ci respectéză și ortografia românească. Nicăiri în aceste legi nu află omul ortografii scälciate, ca în disertația d-lui Dr. M., scrisă cu: cs, cz, j, k, ny, gy, sz, precum: Ineucuz, Tomnatiku, Korongyis, Szaka, V. Galaczu-lui, Czibles, Priszlop, Pietrosz, Bärleada (în loc de Birléada), Komarnik, Csarkan, Priszlopas, Pojana (în loc de Poiana din început până în capet) Kukureásza, Preluka, Henyul, Zimbroya (în loc de Zimbrolia), Vrf. Vulf (în loc de Vilf), Kormaja, Negriásza, Csisia, Tihuca, Strunyor, Anyes, Valea borkutului, Gersza, Szalauca, Muncsel, Telesisor, Iliuca, Colibicza, și altele mai multe.

Ași fi trecut cu vederea și peste această ortografie nelegală — ăie nelegală, căci după cum am arătat mai sus, nici în înseși legile unguresci nu e folosită, ci delăturată — der nu am putut, căci după cum află din disertația d-lui Dr. M., d sa

cutéză a merge și mai departe și începe a maghiarisa unele numiri de locuri, ceea-ce până acum nici legislațiunea țării, care emanéză de la Maghiari, nu a făcut-o.

Am arătat mai sus din numirile citate din articuli de legi ai Ungariei, că ori și ce numire de loc se scrie cu numirea străveche, ce e în graiul poporului, și dacă are vre-un atribut, care se poate traduce, acela se pune numai în parantesă, der și acela numai atunci, dacă și poporul maghiar e în atingere cu respectivul loc și ăilnic se folosesece aceea numire și de densul, — altmintrea nu. Așa am văđut în art. de lege XIV din 1888 „Tibles mic” și „Tibles mare”. Aici nu e pus *Kis és Nagy Tibles*, e pus însă la Bicz — *Békás-patak* și la „*Nemira mare*” și „*N. mică*” — *Nagy* și *Kis Nemere*.

Cum face însă d-l Dr. Meruțiu?

La pag. 25, fără de a arăta numirea străveche românească a două văi afluențe ale râului Someș pe țermurile stâng, ăie: „Uj Radna fölött veszi fel a *Nagy és Kis Mária* patakot”.

Ei bine, voi fiil ai lui Marte de pe Valea Rodnei și mai întâi toți cei din Șanț (Rodna nouă), cari sunteți acolo, spuneți-mi, unde e pârșul *Nagy* și *Kis Mária* (nu ceti *Mária*, ci cu a ung.), ori döră fie și *Mária*?

Dacă Italianul *Anton Cosimellius*, care la înființarea regimentului al II-lea român de granița pe Valea Rodnei (1762) era căpitan, ăie acest „*roman învățat și cu deosebire poet bun*”, după cum îl numesc *Michael Conrad* de Heidendorff, dacă ar fi ađit el astfel de numiri din gura străbunilor vostri, atunci nu ar fi cântat în „*Poemation de secunda legione valachica*” (la an. 1763):

„*Has igitur prisca genti de stirpe Quirium Romulidae terras habitant*”. (Acestea ținuturi le locues: Romulidii (descendenții lui Romul) din ginea de viță veche a Quirișilor.)

Anton Cosimellius însă peste tot locul a ađit numiri românești și limbă românească, afară de puținele numiri slave încetățenite prin vitregimea timpurilor. A ađit și aici, că aceste pârăe se numesc *Mária mare* și *Mária mică*, cari de la înbinare până la vörșare în Someș pörta numirea *Valea Măriilor*, 60 teritoriul acestor văi se numesc *Pe Mării*.

Aceste numiri nu se pot traduce nici într'o limbă pe față pământului, cum crede d-l Dr. Meruțiu, pentru-că rădęcina cuvântului nu e numele feminin de botez *Mária* ori *Mária*, 60 diminutiv *Măriuța*, ori cum fac unii să fie mai frumos: *Măriți*, *Miți*, *Mițica* etc.

Diminutivul numelor de persoane feminine, nici odată nu se face în limba română cu punerea atributului *mică*, se face însă la alte numiri proprii!

Pe mapa militară și aceste numiri de pârăe sunt luate românește cu ortografia veche și ceva eröre poate de tipar, așa e: *Mária mare* și *Valé Mării*. apoi tot aici *D. Măriiilor*, tot cu a nu cu ä.

Am amintit mai sus, că numirea *Valea Măriiilor* nu se deduce de la numele de botez femeiesc *Mária*, ori *Mária*, ci cu totul altă de la altă rădęcina. E o derivare scitică a rădęcinei arice *mar* — apă, de unde sanscritul *mira*, celticul *mor*, goticul *marei*, latinul *mure*, slavicul *mare*, litvanul *mares*, și prin care se esplică și nisce terminii ca *Marmara*, *Marna*, *Marsala*, riușor și oraș în Sicilia, *Mara* pârșu în Maramureș. Așa avem la Herodot un riu la noi numit *Maris*, care însemneză deci în limba scitică tot atât ca și așă, și riu, și astăđi Mureș. De aici A. D Xenopol, profesor la universitatea din Iași (în Istoria Românilor diu Dacia Traiană Vol. I. pag. 38) esplică numirea Maramureșului din pârșul *Mara* de acolo.

Mai veđi despre Mărișul lui Herodot și la Hașdeu, Istoria critică a Românilor de la pagina 182—188, unde aflăm amintit și riuul „*Mărișca*” (după itinerariul Antoniu, Tabla peutingeriăna, și Notitia Dignitatum) ca numire de riu în Mesia, unde era localitatea danubiană „*Transmarisca*” spre apus de Silistria, unde din partea României riuul Argeș se varsă în Dunăre.

Noroc, că această numire de *Marisca* a rămas pe acolo departe de comitatul nostru, căci dacă ajungea pe mâna d-lui Dr. Meruțiu, numai de cât făcea din ea *Mariska*, eventual cu vre un atribut *Nagy Mariska*, firesc identic cu *Nagy Mária* de la Rodna-nouă.

În urma tuturor acestora constatez, că *Mária mare* și *Mária mică* nu e nu-

*) În autobiografia sa, ce e publicată în Archiv des Ver-ins für sieb. Lande-kundes N.F. XVI Bd. pag. 679: „H. Obristwachmeister v. Cosimelli, ein gelehrter Römer und besonders guter Dichter“

mire dată după vre-o numire de botez feminină, ci e numire veche, străveche de când există suflare omenescă pe acest ținut rămasă și în limba poporului român din rădăcina cuvântului „mar“ specificat mai în sus în toate limbile străvechi, — deci nu se poate traduce, și nici nu e iertat. Cumcă nu se poate traduce, se vede chiar de pe mapa făcută de domnul Dr. Meruțiu, care în disertațiune a tradus atribuțiile de mare și mică cu *nagy* și *kis*, der numirea acestor părae după îmbinare și până în Someș Valea Măriiilor nu a putut-o traduce, și așa ne-a rămas această numire numai pe mapă. Un străin, care nu știe toate acestea, acum nu poate afla pe mapa d-lui Dr. Meruțiu, că unde e *Nagy és Kis Maria*, fiind-că nu sunt făcute evidente, ăr din numirea Valea Măriiilor ce o pune pentru păraele îmbinate, cine poate afla, că acolo e și *Nagy* și *Kis Maria*; apoi confuziunea devine pentru ori și cine cu atât mai mare, cu cât — după cum voiți arăta mai în jos — nu departe de acolo spre vest se află tot pe țărmurile stâng al Someșului un alt părău ne amintit de domnia sa, numit Valea mare, — deci alt atribut de „mare“.

(Va urma.)

POVEȚE.

Cum se apărăm varza contra omișilor? Unul dintre mijlocele cele mai însemnate pentru scutirea verzei contra omișilor este: stirpirea ouălor acestora.

Fluturile de varză își aședă ouăle, începând de la începutul lui Mai, în mici grămăjoare pe partea de din dos a foilor plantelor noastre de grădină. Ouăle au colorea galbenă. Stirpirea se face prin trecerea pe rind de la legumă la legumă și turtind, atât ouăle, cât și micile omide cari s'ar fi ivit, cu ajutorul unei hârtii. Hârtia n'are altă menire, de cât scutirea mâinii contra necurățeniei. În Iulie se arată a doua generație, adică al doilea rind de fluturi cari depun și ei ouă; de astă dată însă numai pe frunzele verzei. Dacă nimicirea ouălor din prima generație n'a fost desăvârșit făcută, nimicirea ouălor din a doua generație, adică din Iulie, este neapărat trebuinciosă, ca cel mai bun mijloc contra stirpirii omișilor, pentru înlăturarea pagubelor ce ele ar pricinui.

Cine așa dar în Iulie, din 4 în 4 zile, merge de la fir la fir de varză să strivescă ouăle, nu va mai fi silit mai târziu să culégă cu zilele fie-care omidă răslătită, de-arîndul pe toate frunzele verzei, ce adesea nici chiar cu chipul acesta n'ar pute se fie în stare a-și scăpa varda de acest dușman primejdios.

Curs de specialitate pentru pantofari.

De la „Reuniunea sodalilor români din Sibiu“, primim spre publicare următoarele:

La școlă specială de piele și pantofărie din Sibiu subvenționată de stat, anul școlar 1904/1905 se începe la 5 Septembrie; în această zi sunt de ocupat și 18 locuri împreunate cu stipendii (de câte 120 cor. anual).

Cursul de învățământ durează pentru învățacei 3 ani, pentru sodali 1 an. În această școlă, a cărei limbă de propunere e cea maghiară și cea germană, se propun următoarele obiecte: Limba maghiară și stilul comercial în 2 ore, Limba germană și stilul comercial în 2, Aritmetica și Geometria în 2, Contabilitatea 1 oră, Desemnarea liberă și specială în 4, Desemnarea geometrie în 2, Luarea măsurii în 1, Croirea în 4, Studiu asupra piciorilor în 2, Cunoștința, de material și de unelte în 1, și în fine deprinderi în lucrătoare (atelier) în 40 ore pe săptămână.

În atelier se află 8 mașini de cusut, de sistem diferit, între cari și o mașină pentru cusutul găurilor, nasturilor, cum și toate mașinile auxiliare mai mici, reclamate de o pantofărie modernă, și se pregătesc toate soiurile de ghetă și cisme pentru pi-

ciore sănătoșe și bolnave, în totă forma. La sfîrșitul cursului de învățământ se va ține și un examen din materialul din învățământ al ultimului an.

Testimoniul despre depunerea acestui examen ridică pe absolvent la sodal și-l îndreptătește la câștigarea cărții de lucru. Elevi ordinari, pot fi cei cari au absolvat cu succes cel puțin clasa a 4-a elementară, au trecut peste etatea de 12 ani și sunt trupește bine desvoltați și sănătoși. Vor pute fi primiți și aceia, cari se află aplicați ca învățacei seu sodali, decât au cunoștințele teoretice de lipsă.

Cu considerare la starea materială în mare parte nefavorabilă a tinerilor, cari se aplică la meserii, cum și cu considerare la perfecționarea mai bună și mai cu grijă a elevilor, pe lângă școlă se află un internat pentru elevii săraci, împreunat cu stipendii. În internat se primesc fără plată, seu ca stipendiști, numai elevi săraci și diligenți.

Fie-care elev primește de la școlă gratuit cărțile de învățământ și recuizitele de desemn e dator însă să aibă uneltele de lipsă. Rugărilor de primire sunt a se înainta până în 15 August la comitetul de supraveghiere a acestei școle. Alte deslușiri dă cu bunăvoință presidentul comitetului de supraveghiere, profesorul Martin Schuster din Sibiu.

Tot la această școlă se va ține un curs pentru pantofari și cismari cu locuința afară din Sibiu. Se începe la 22 August și durează până în 3 Septembrie n. a. c. Limba de propunere e cea germană, se va pune însă în cas de lipsă și în cea maghiară; orele de învățământ sunt dela 8—12 a. m. și 2—6 d. a. Învățământul e gratuit. Obiectele de propus: Geometria pentru desemnarea modelar, Croitul, Studii asupra piciorilor, Luarea măsurilor și cunoștința despre materie. Hârtie de desemn cum și mucavaua (Pappdeckel) se pune la dispoziția elevilor gratuit. Asemenea primesc elevii în mod gratuit locuința și pat. La sfîrșitul cursului elevii primesc un testimoniu despre cercetarea cursului. Inscuștinările pentru primirea la acest curs sunt a se face până în 15 August n. la presidentul comitetului de supraveghiere, d-l profesor gimnazial M. Schuster din Sibiu.

Sibiu, 11 Iulie n. 1904.

Pentru comitetul „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“.

Victor Tordășianu,
president

I. Apolzan,
notar.

MULTE ȘI DE TOTE.

Manciurienii.

Manciurienii aparțin familiei tartare, rasei mongole. Ei s'au separat de ea spre a fonda un trib aparte, probabil în momentul, când schimbările geologice rău explicate de analele chinezesci, au făcut să dispară oceanul interior din Han-Hai, care își vărsa valurile în locul, unde vântul polar aduce nisipurile funebre ale deșertului Gobi.

Actualmente încă, cea mai mare parte din Manciurieni stau în regiunea, pe care tribul lor a ocupat-o în acea epocă, la estremul Nord al imperiului chinez, între fluviul Jalu. Saghalin și munții Kingane.

Manciuria este guvernată militară de către generali tartari

Două sute de mii de Manciurieni aprăpe sunt așezați la Peking, de pe când una din hórdele lor a adus acolo, în 1650 dinastia lui Ming.

Manciurienii au fost cu încetul asimilați de Chinesii. Ei sunt harnici industriași.

Manciurianul este înalt. Pielea sa este galbenă, fața sa ovală, nasul ascuțit, ochii negrii lucitori. Ei au puțină barbă, adese-ori de loc. Mustața crește neregulat fiind neingrijită.

Costumul lor nu se deosebesce de cel al Chinezilor, bărbați, femei, copii, cu toți poartă o căciuliță neagră, haină albastră încheiată la umăr, pantalonii strinși la

glesne, și papuci de mătase neagră cu talpa de păslă albă.

Nu mai copiii au capul cu totul ras, afară de două tuște de păr, care cad de la temple ca două „urechi de căne“.

Femeile au bunul simț de a nu-și schilodi ca Chinezesele picioarele. De altminteri, împărații opresc acest lucru: de la 1650 intrarea în palat este cu totul interzisă femeilor, cari umblă în vârful picioarelor.

Manciurienii sunt în general Budiști. Sistemul lor de guvernament este esact mandarinatul chinez.

Virtutea lor militară de altă-dată s'a stins puțin câte puțin în contactul cu Chinezii, și mai ales prin influența lungii păci, care din regimul bandelor războinice le-a făcut să trecă la cel al unei garde naționale privilegiate.

La sfat cu sătenii.

— Cald boerule!

— Cald la cataramă, Marine.

— Păi, de ce nu te desbraci de gherócele alea, ia așa ca mine, boerule, și se te lași numa'n cămașe, ismene și desculț.

— Păi, eu sunt boer mă, nu sunt țeran ca tine să umblu desculț, cu mâinile góle, fără manșete la mâni, guler și cravată la gât și numa'n cămașe.

— Ba că bine ții boerule, că minunat port mai aveți și brésla dumneavóstră.

— De ce mă?

— Auți de ce. Eu boerule n'ași pune scórțele alea la mâni și guleru ăla la gât să mă faci bucăți.

— Păi, așa e moda la noi mă.

— Las'o drucului dă modă boerule, că numai ómeni în fire nu sunt ăia de-și pun singuri cătuși de mâni și-și proțăpesc gátul de nu-l póte cărmi în nici o parte ca lupul, că le întră scórta în beregăți.

— Tu scii ce sunt alea mă?

— Să mă ferescă Dumneșeu boerule, să nu cad în patarania portului dumnevóstră. Uite de o pildă, cum aș pute eu săpa la popoșoi acuma, decât a-și fi cu hainele d-tale. Când m'aș pleca să plivesc cuibu, m'ar intra guleru în beregată, ăr scórțile alea de la mâni s'ar táváli prin țérină. Da la cóșă ce aș mai păți cu ele, ar face hórja, hórja pe mine.

— Ia că tacă-ți fleónca măi Marine, că voi cu portul vostru cu cămeșile alea lungi pe din afară ca femeile, nu sunteți mai breji.

— Păi scii de ce purtăm noi cămeșile pe din afară, boerule?

— Ia spune.

— Pentru-că noi avem mai multă rușine ca dumnevóstră și ceea-ce s'a obișnuit să fie acoperit cât mai bine, oătam să acoperim.

Dér și pălăriile d-vóstră par-că sunt nisce putinee boerule, de câte 2 palme de lungi, ce dracu, nu v'o fi capu lung ca un butuc!

— Măi Marine, n'ai auđit tu vorba aia: Ríde dracu de porumbe negre și pe el nu se vede.

— De boerule, om fi avénd și noi cusururi, dér încă și dumnevóstră prea vé întreceți, deși vé pretindeți cu pricepere multă. Și bine că te apucaí la vorbă de'mi săraiu inima cu dumneata.

Hazul.

Vindecarea deplină a bólelor secrete.

Să nu pregete nimeni într-o cestiune atât de gingașe a se presenta odată în persónă, pentru ca cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din streinătate potí afla punctual locul, cauza, răspândirea și starea bólei, ori cât de adénc ar fi bóla înrédăcinată în organism. Pe basa acestei esaminări potí cu siguranță afla și calea, pe care aujungi la vindecarea réului, ceea-ce fie-care o póte face acasă fără de a-și împiedeca ocupațiunile. Dacă cineva nu póte veni în persónă, atunci se-și descrie bóla cu deamănuntul și după-ce va fi esaminată, va primi deslușirile de lipsă și leacurile trebuincioșe pe lângă ținerea în cel mai mare secret. În scrisóre pune marcă de răspuns. După încheerea curei, scrisorile se ard seu la cerere espresă se retrimit.

Un astfel de lecuritor și curățitor e institutul special al d-rului Palóc, medic de spital (Budapesta VII Kerepesi-út 10) unde cu bunăvoință și conștientitate capéță ori-cine (bárbat seu femeie) deslușiri asupra vieții seculare, unde i-se curăță sângele bolnav, nervii i-se întăresc, trupul întreg se eliberéză de bóla și suflul de chinuri.

Fără conturbarea ocupațiunilor díl-nice Dr. Palóc vindecă de ani de díle cu siguranță, repede și din fundament cu metódu seu propriu de vindecare și casurile cele mai neglijate, bólele de besică, de țeve, de testicule, de șira spinării, de nervi, urmările onaniei și ale sifilisului, bóla albă, bóle de sânge, de piele și toate bólele ce se țin de organele seculare femeesci. Pentru femei e sală de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dá însuși Dr. Palóc de la 10 óre în. a. până la 6 óre séra (Duminecă până la 12 óre la amiađi).

Adresa Dr. Palóc, medic de spital, Budapesta VII, Kerepesi-út 10.

Cursul la bursa din Viena.

Din 27 Iulie n. 1904.

Renta ung. de aur 4%	118.75
Renta de coróne ung. 4%	97.15
Impr. cáil. fer. ung. în aur 3 1/2%	88.85
Impr. cáil. fer. ung. în argint 4%	97.70
Bonuri rurale croate-slavone	95.50
Impr. ung. cu premii	206.25
Losuri pentru reg. Tisei și Seghedin	162.25
Renta de hârtie austr.	99.20
Renta de argint austr.	99.20
Renta de aur austr.	118.80
Rente de coróne austr. 4%	99.35
Bonuri rurale ungare 3 1/2%	91.20
Losuri din 1860.	153.50
Acții de-ale Bâncei austro-ungar.	16.03
Acții de-ale Bâncei ung. de credit.	746.50
Acții de-ale Bâncei austr. de credit	634.25
Napoleonori	19.03
Mărci imperiale germane	117.20
London vista	239.85
Paris vista	98.—
Note italiene	95.—

Cursul pieței Brașov.

Din 27 Iulie n. 1904.

Bancnote rom. Cump.	18.94	Vând.	18.98
Argint român.	18.80	„	18.90
Napoleon'ori.	19.—	„	19.08
Galbeni	11.20	„	11.30
Ruble Rusesce	2.52	„	2.54
Mărci germane	117.05	„	117.25
Lire turcesce	21.50	„	21.60
Seris. fonc. Albina 5%	101.—	„	102.—

Tergul de rimători din Steinbruch.

Starea rimătorilor a fost la 25 Iulie n. de 36.442 capete, la 26 Iulie au intrat 644 capete și au eșit 220 capete rămânând la 27 Iulie n. un număr de 36.866 capete.

Se notéză marfa ungerescă: veche grea dela — — — fil. tinéră grea dela 112—113 fil., de mijloc dela 112—114 fil. ușóră dela 110—112 fil. — Sârbescă grea 110—112 fil., de mijloc 109—110 fil., ușóră 106—109 fil. kilogramul

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil Traian H. Pop.

La prăvălia I. G. EREMIE a sosit prospăt.

Struguri de Constantinopol, Pepeni verđi și galbini, Cega, Șaláu și Somn prospăt, Țiri, Cel mai bun untdelemn de Niza, Icre negre moi dulci, Brânză albă de Brăila.

Odăi mobilate

forțe curate și frumoșe, cu privire spre Promenadă se pot lua în chirie la

VILLA KERTSCH

cu ziua, cu săptămâna și cu luna în preț forțe ieftin.

Nr. 1898—1904.

PUBLI CAȚI UNE.

Casele moștenitorilor după Ni colae Mocanu situate în Brassó cetate, strada castelului Nr. 50—52 indu se în cărțile funduare ale orașului Brassó, 31 și 32 Nr. Top. 4896, 4897, 4898, 4899, se vor vinde la licitație, publică orală, seu prin oferte, Sâmbătă în 27 August 1904. s. n. la 9 ore a. m. cancelaria oficiului orfanal strada Porți Nr. 63.

Oferte în scris se fac timbrate cu una cor. și provădute cu vadiu de 5% după suma oferită, care se vor primi până în 27 August 1904 la orele 9 a. m. de către conducătorul oficiului orfanal orășenesc. Tot acolo se poate vedea și condițiunile licitației și a vândărei.

Brassó. Din ședința oficiului orfanal orășenesc ținută în 14 Iulie. 1904.

(1431, 2--3.)

Locuință mobilată în grădină,

3 odăi, verandă cu geamuri, bucătărie, tacâmuri pentru 6 persoane, pivniță etc., la poziție frumoasă și sănătoasă, aproape de oraș, este de închiriat peste vară. Prețul 120 fl.

Informațiuni mai de aproape se pot lua de la d-l Dr. Gust, Șirul pomeloz nr. 19.

(1416.2-2.)

Novitate. MAGAZIN DE HAINE Novitate.
pentru bărbați și băeți.

Subscrisul are onore a aduce la cunoștința Onor. public, că mi-am mărit magazinul meu cu bună reputație, de confecțiuni pentru dame

GOLDMAN N. P.

cu un magazin de

haine bărbătesci, de băeți și copii,

corăspunđor cerințelor moderne, pe care l'am instalat în

Piața, Șirul inului în palatul lui Czell.

Prețurile cele mai ieftine.

Pui la dispoziția On. public executarea cea mai bună și efectuarea cea mai solidă.

Principiul meu este, eu câștig puțin să fac vândare mare.

Rugându-mă de o cercetare numără, rămân

Cu totă stima

GOLDMAN N. P.

magazin de haine bărbătesci, de băeți și copii (palatul Czell)

Un tiner din familie bună, absolvent de 2 seu 3 clase gimnasiale seu reale, se primesce ca învățăcel la firma

(1430, 3-3) Ioan Comșa & fiu, Seliște.

Abonamente la

„Gazeta Transilvaniei“

se pot face ori și când pe timp mai îndelungat seu lunare.

500 fl. plătesc celui ce va mai capeta vre-odată durere de dinți, ori îi va mirosi gura, după ce va folosi

apa de dinți

a lui Bartilla, o sticlă 70 bani.

(Pentru pachetare și expe. franco 96 fl.)

Eduard Bartilla-Winkler

VIENA, 19/1., Semmergasse 1.

Să se ceară creștinădenea apriet apa de dinți a lui Bartilla. Denunțări de falsificare vor fi bine plătite. La locurile unde nu se poate căpeta, trimt 7 sticle cu 5 cor. 20 fl. franco

Se capetă în BRASOV la farmaciile: V. Roth strada Orfanilor nr. 1, Neustädter piața Franc. Iosif. Jekelius, Stenner Str. Porți 21. Obert Blumena la Victor Kleina farm. Coróna.

Continutul următorilor articoli igienici sunt întrebunțați de cei mai renumiți profesori și medici, și sunt declarați de foarte bun!

Senegin contra tusei, reușelii, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului, astmei, greutății de respirat, lungorei și tusei secl. Vindecă sigur și repede. — Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Capsic unsore contra durerii de ose, podagreii, reumatismului recelilor, durerilor de cap, de dinți și nervi, precum și scrintiturilor. C-le mai îmbătrinite bóle le vindecă. — Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Centarin contra morburilor de stomach, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greță și vomare, șgirciurile cele mai grele, Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. — Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Kaliodsarsapari mijloc excelent pentru curățirea sângelui la siflis, morburile tineretelor. — Prețul i sticlă 2 cor.

Laxbonbons închiderea scaurului e cauza diareei, feritelor moruuri, precum palpitarea de inimă, amețeli, cureri de cap și altele. Decă cine suferă de încheierea scaunului, numai decă se comandez Laxbonbons, zaharele purgative, plăcute și dulci la gustat. — Prețul 1 coróna.

Faceți încercare despre ori-ce articol și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Budapest-békásmegeyer fő-nteza 39.

RSVORUL de APĂ AMARĂ FRANCISC IOSIF se distinge

după declarațiunile autorităților medicale:

„Resultat în totd'auna sigur și mulțumitor“.

Prof. Dr. Erhardt, Berlin, director al clinicei medic.

„Chiar și în cantități mici are efect și nu este desagreabilă la beut“.

Prof. Dr. Kussmaul, Heidelberg, director al clinicei medic.

„În cantitate mică, abia 150 gr. are efect sigur.“

Prof. Dr. de Korányi, Budapesta, director al clinicei medicale.

„În general lăudată ca având gust bun“.

Prof. Dr. de Buhl, München, director al instit. patologic

„Un gust mult mai bun, decă la alte ape“.

Dr. Hofmeyer, Berlin, medic dirigent al spitalului Elisabet.

„Produce efect chiar și în cazul, când intestinul este iritabil, fără dureri și fără greutate“.

Prof. Dr. de Leube Würzburg, director al clinicei medicale.

„Întrebunțarea este liberă de ori-ce consecințe desagreabile.“

Prof. Dr. Baccelli, Roma, directorul clinicei medic.

„Supără acțiunea stomacului, mai puțin de cât alte ape minerele.“

Prof. Dr. Theodoci, Bucuresci, medicul regal.

„Chiar la întrebunțare mai îndelungată nu provocă indispoziții“.

Prof. Dr. de Bamberger, Viena, director al clinicei medic.

„Efect unitar, foarte bun, chiar și la întrebunțare mai îndelungată“

Prof. Dr. Drasche, dirigintele secl. V., a spitalului general.

„Se întrebunțeză cu folos până în ultimol timp.“

Prof. Dr. Schauta, Viena, director al clinicei I, pentru bóle de femei.

Certificatul ministrului de răsboii c. și r. (secția sanitară) în Viena.

„Apa amară Francisc Iosif are aproape fără excepție efect sigur și repede, necausând nici chiar la întrebunțare mai îndelungată indispoziții secundare. Bolnavii o beau bucuros din cauza gustului plăcut.“

APA MINERALĂ „FRANCISC IOSIF“

Se poate căpata în toate depositele cunoscute de ape minerale.

DIRECȚIUNEA ÎN BUDAPESTA.

Spre a se asigura contra amăgirilor, consumentul să ceară expres

„Apa amară „FRANCISC IOSIF“ 15—20.1301.

GUSTAV SOLINGER.

Primul stabiliment de văpsitorie artistică și de lucs, și curățire chemică de garderobe în Brașov, strada Cimitierului nr. 5.

STABILIMENT de Apretură, Decatură și Desinfecțiune.

Curățire de Covore.

Aranjat complet din nou!

Mare întreprindere în Ardeal!

Pentru a satisface unei necesități de mult simțite, na'm cruțat nici o jertfă — cu mașini din cele mai noue — ca se dau On. public ocasio, se nu aibă trebuință de aci încolo, a trimite Garderoba la Viena seu Budapesta spre curățire, ci ale preda în atelierul meu, executându-le spre deplină mulțumire. Amintesc încă că garantez pentru ce mi se va da spre curățire sau văpsire, dăr numai pentru ce se va preda în atelierul din

Strada Cimitierului nr. 5, casa proprie, seu în localurile de primire, la:

D-l Friedrich Reiser, str. Vămii 31, și la D-l Iosef Dretleff str. Porții 17.

Pentru a nu urca prețurile, sus numiții domni s'au însărcinat a primi pentru mine comande. Cartone cu mostre colorate, însemnarea prețurilor se pot vedé tot acolo. Locuri de primire în toate orașele mai mari din Transilvania.

Mă rog a observa firmele de sus.

STABILIMENT de Imprăgnier de Plissée și Gouvrier. Curățire de perdele și Appretur.

Țigle de Cement de acoperiș (Langfalz)

forțe rezistente contra intemperiilor. Material ușor de acoperit și de durabilitate nețermurită.

Se capetă cu preț foarte ieftin la Fabrica PORTLAND-CEMENT din Brașov.